

Збірник наукових матеріалів
XLI Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«ВЕСНЯНІ НАУКОВІ ЧИТАННЯ — 2020»

10 березня 2020 року

Частина 4

м. Вінниця

Весняні наукові читання — 2020, XLI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Вінниця, 10 березня 2020 року. – Ч. 4, с. 104.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XLI Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Весняні наукові читання — 2020», 10 березня 2020 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
21018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Історичні науки

<i>Бобул В.І.</i> ОСОБЛИВОСТІ ДИПЛОМАТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІГИ НАЦІЙ В 1920-1939 РР. ЗА МАТЕРІАЛАМИ ГАЗЕТИ «ДІЛО».....	5
<i>Бондарук А.О.</i> ПРОСВІТНИЦЬКО-РЕЛІГІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ УХО НА ТРЕНАХ СТАНІСЛАВІВСЬКОЇ ЄПАРХІЇ.....	8
<i>Волкова І.О.</i> ДІЯЛЬНІСТЬ ЖІНОЧИХ БЛАГОДІЙНИХ ТОВАРИСТВ НАДДНІПРЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОЛІТТЯ....	12
<i>Куцарєв Б.Р.</i> ІВАН МАЗЕПА: МІЖ ЗАХОДОМ І СХОДОМ.....	16
<i>Покалюк В.В.</i> БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ ТЕХНІКУМ у 20-Х РР. ХХ ст.....	21

Політичні науки

<i>Krainiak L., Duda O.</i> ACADEMIC MOBILITY AND ACADEMIC MIGRATION ISSUES: THE CASE OF UKRAINIAN HIGHER EDUCATION.....	25
<i>Чекаленко, Людмила Д.</i> ДО ПИТАННЯ СУВЕРЕННОСТІ УКРАЇНИ: ШЛЯХ В ЄС ЧЕРЕЗ НАТО.....	28

Філософські науки

<i>Літінська Н.В.</i> СОЦІАЛЬНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЛЮДИНИ СУЧАСНОЇ ЕПОХИ - ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ.....	33
<i>Хома Н.М.</i> САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ФІЛОСОФСЬКИХ ДИСЦИПЛІН.....	39

Юридичні науки

<i>М'якота О.В.</i> ПРАВОВИЙ СТАТУС ОФІСУ ГЕНЕРАЛЬНОГО ПРОКУРОРА УКРАЇНИ.....	46
<i>Нінічук В.Р., науковий керівник Білоус Т.Й.</i> ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ.....	51
<i>Осколкова А.М., науковий керівник Літошенко О.С.</i> РІШЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ УЧАСНИКІВ ПІДПРИЄМСТВ КОРПОРАТИВНОГО ТИПУ ТА ЇХ ОФОРМЛЕННЯ.....	54
<i>Пастух Д.М.</i> ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОСМЕРТНОГО ДОНОРСТВА В УКРАЇНІ.....	58

<i>Пословська Т.І.</i> ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ЄВРОІНТЕГРАЦІЄЮ.....	64
<i>Совчик Я.Л.</i> ПОРЯДОК НАДАННЯ ЗГОДИ НА ВЧИНЕННЯ ЗНАНИХ ПРАВочИНІВ В ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВАХ.....	69
<i>Ткаченко П.І.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗ- ШУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗШУКУ ДІТЕЙ, ЯКІ ЗНИКЛИ БЕЗВІСТІ.....	73
<i>Харченко І.Г.</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛІСТИКИ ТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	89
<i>Харченко Л.Ф.</i> НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ДОВІРИ ДО СУДОВОЇ ВЛАДИ В Україні.....	91
<i>Швалюк А.М.</i> ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮ- ВАННЯ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В УКРАЇНІ.....	96
<i>Шушка М.В.</i> ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ В УКРАЇНІ	100

ОСОБЛИВОСТІ ДИПЛОМАТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІГИ НАЦІЙ
В 1920-1939 РР. ЗА МАТЕРІАЛАМИ ГАЗЕТИ «ДІЛО»

Бобул В.І.

учениця 10 класу

Хмельницького технологічного

багатопрофільного ліцею з загальноосвітніми

класами імені Артема Мазура

З огляду на жахливі наслідки Першої світової війни для людства, була потрібна сила, яка б такого більше не допустила. Тому створення Ліги Націй та її діяльність у міжвоєнний період (1920-1939 рр.) викликали великий інтерес у дослідників. Адже без системного й глибокого осмислення помилок Ліги Націй в означений період та усвідомлення повчальних уроків історії неможливо конструктивно розв'язувати сучасні проблеми колективної безпеки, науково прогнозувати й моделювати їхній розвиток у майбутньому.

По закінченні Першої світової війни людство потребувало інституції, яка б не допустила подібного жахіття, яким виявилась ця війна. Тому одразу по її завершенні було створено міжнародну організацію Лігу Націй, до складу якої ввійшло понад чотири десятки держав. Головне завдання полягало в боротьбі за мир та співробітництво і безпека народів.

1915 року міністр закордонних справ Великобританії Едуард Грей запропонував створити організацію, яка боролася б за мир у світі. Цією організацією стала Ліга Націй, головним ініціатором якої виступив президент США В. Вільсон. 25 січня 1919 року, в ході Паризької конференції, було створено комітет, який працював над проектом створення Ліги Націй. Головною ідеєю майбутньої організації стала підтримка мирного співіснування між державами дипломатичними засобами, тобто періодичні зустрічі її членів на різноманітних міжнародних конференціях, симпозіумах та сесіях [1, с. 205]. 2 лютого 1919 року комісія завершила роботу над проектом, а вже 14 лютого було оприлюднено статут Ліги Націй, який передбачав побудову миру через співробітництво та колективну безпеку. 28 квітня

1919 року статут Ліги Націй був затверджений підписами 44 держав – учасниць. Левова частка учасниць воювала на боці Антанти (31-країна – авт.), решта – запрошені держави, які дотримувались нейтралітету у Першій світовій війні.

Неодноразово діяльність Ліги Націй була висвітлена у публікаціях провідного часопису Галичини – газети «Діло». Головне завдання, яке часопис поставив перед собою, це «праця українського громадянства на полі політики, в тому числі і закордонної, церкви, школи, кооперації, науки, просвіти, театру, музики і т.д. завше знаходить свій відбиток на сторінках «Діла», а тому ні один історик нашого минулого не може пройти мимо того матеріалу, що містять у собі річники «Діла» [2, с. 1]. публікації, які були використані для написання цього дослідження можна згрупувати у дві групи.

Діяльність Ліги Націй у міжвоєнний період виявилось неоднозначною. Зокрема, дипломатичну діяльність Ліги Націй в міжвоєнний період можна згрупувати за напрямками. Перший напрям діяльності організації – європейський. До активу дипломатичних перемог Ліги Націй газета зарахувала наступні конфлікти розв'язані нею у Європі: Албанську кризу (1919 р.), непорозуміння між Швецією та Фінляндією навколо Алландських островів (1921 р), чесько-польські претензії щодо Верхньої Сілезії (1922 р.), Мемельський конфлікт (1923 р.), Саарську кризу (1920-1935 рр.) та греко-болгарський прикордонний конфлікт (1925 р.). Другий напрямок міжнародної діяльності Ліги Націй включає ряд материків – Америку, Азію, Африку. Часопис «Діло» в цих регіонах до активу Ліги Націй відносить розв'язані нею конфлікти навколо провінції Мосул, перуансько-колумбійську війну, боротьбу з работоргівлею в Ліберії. При цьому газета звернула увагу й на невдачі, зокрема вторгнення Японії в Манчжурію, Чакську війну та італійську анексію Абіссинії. За таку провальну діяльність, часопис «Діло» спрогнозував її майбутнє, висловившись фразою Беніто Мусолліні: «якщо вона не буде зреформована, то її чекає смерть, тобто стане непотрібною нікому!»

Європейський напрямок діяльності Ліги Націй був визначальним, адже по закінченні війни залишилося чимало невирішених проблем, територіального,

економічного та соціального характеру. Багато було сподівань від організації, що вона зможе їх розв'язати. За її діяльністю сліdkували органи преси багатьох країн, серед яких і українська. Адже українці мали сподівання на підтримку, від провідних держав світу, у побудові незалежної держави. У першу чергу газета «Діло» звертала увагу на європейський напрямок діяльності Ліги Націй.

Однією із проблем, яку мала розв'язати Ліга Націй у Європі була проблема Верхньої Сілезії. За Версальським договором мав бути проведений плебісцит, за яким ця територія належатиме або Німеччині, або Польщі.. Сілезійські повстання змусили Лігу Націй розв'язати цю проблему шляхом поділу Верхньої Сілезії на дві частини: польську та німецьку. Велика заслуга Ліги Націй у розв'язанні албанського конфлікту 1921 року. Суть якого полягала в тому, що частина Албанії, район Міртида, захопили просербськими військами.. Але завдяки втручання Ліги Нації, яка «послала сюди комісію з власних представників і це зупинило агресію Сербії в сему регіоні» [3, с. 1]. Невдачі Ліга Націй зазнала, спробувавши розв'язати польсько – литовський конфлікт навколо міста Вільно. З давніх – давен місто належало литовцям, але на початок ХХ століття в ньому переважало польське населення. Тому в ході польсько – радянської війни 1920 року місто під свій контроль взяли польські війська. В цьому випадку Ліга Націй могла силою заставити поляків виконати її рішення – тобто повернути його литовцям, але із симпатій до поляків вона цього не зробила, чим вкотре продемонструвала свою безпомічність та безпорадність» [4, с. 1].

Підсумовуючи міжнародну політику Ліги Націй на американському, африканському та азійському континентах у міжвоєнний період за матеріалами газети «Діло», можна зробити наступні висновки:

- часопис звертає увагу на успіхи Ліги Націй під час розв'язання конфлікту навколо провінції Мосул, перуано-колумбійської війни та усунення работоргівлі в Ліберії;

- чимала увагу приділялася газетою й дипломатичним прорахункам Ліги в означених теренах. Зокрема, «Діло» критикував дипломатів Союзу

Народів (Ліги Націй – авт.) за невдачі у розв’язанні Манчжурської проблеми, за війну між Болівією та Парагваєм (1932-1935 рр.), а також за безпорадність під час італійського вторгнення в Абіссинію (1935 р.);

– часопис «Діло», ще 1934 року спрогнозував майбутнє Ліги Націй: «якщо вона не буде зреформована, то їм загрожує смерть», тобто, якщо організація не буде вирішувати конфліктів, то вона стане не потрібною.

Література:

1. Віднянський С. Ліга Націй // Енциклопедія історії України: у 10т. / редкол.: В.А.Смолій (голова) та ін. - т.6. - К.: Наукова думка. - с. 205.
2. Сірополко С. Титанічна праця «Діла» // Діло. 1930. 2 січня. № 1. с. 1.
3. Союз Народів // Діло. 1922. 12 вересня. № 10. с. 1.
4. Війна з війною /// Діло. 1923. 21 серпня. № 112. с. 1.

Історичні науки

ПРОСВІТНИЦЬКО-РЕЛІГІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ УХО НА ТРЕНАХ СТАНІСЛАВІВСЬКОЇ ЄПАРХІЇ

Бондарук А.О.

учениця 10 класу

Хмельницького технологічного

багатопрофільного ліцею з загальноосвітніми

класами імені Артема Мазура

Християнські чесноти традиційно є важливими аспектами суспільного і духовного життя українців. Вони важливі й сьогодні в постмодерну добу, для якої характерні матеріальні цінності, а духовні губляться та забуваються. Тому великий науковий інтерес викликають дослідження становлення та розвитку релігійних організацій Східної Галичини у середині 1920-х років, адже їхня активна позиція може слугувати своєрідним «дидактичним мірилом» для нащадків. Тим більше, що без системного і глибокого осмислення духовних сторінок минулого та усвідомлення повчальних уроків історії неможливо

конструктивно розв'язувати сучасні проблеми, в тому числі й духовні, науково прогнозувати й моделювати їхній розвиток в майбутньому.

У середині 1920-х рр. Східна Галичина стала ареною гострих ідейних дискусій з релігійно-обрядових питань. Серед них на чільному місці була проблема консервативних цінностей християнсько-суспільного руху та його поляризація «у рамках окцидентальної (латинської) та орієнтальної (візантійської) течій» [1,с.39]. Суть конфлікту полягала в баченнях християнськими суспільниками різних шляхів розвитку Української греко-католицької церкви. Зокрема, про доцільність збереження східного (православного) обряду та її повний перехід на григоріанський календар, а також – запровадження обов'язкової заборони одружень для священників (целібат), як це характерно для римо-католиків. Тому окциденталісти (прихильники повного окатоличення УГКЦ у – авт.) виступали за орієнтацію галицьких українців на Захід, а в релігійному аспекті ця група прагнула повністю злитися з католицькою церквою та дотримуватись її обрядів. Адже східний обряд, на думку головного ідеолога окциденталістів станіславівського єпископа Г. Хомишина, є «чисто синодально російським» і тому всі канони східної (візантійської) традиції сприймалися ним як ворожі католицькій церкві [2,с.28].

— Яскравим виразником окциденталістів була Українська християнська організація, яка активно почала пропагувати католицьке віровчення на території Східної Галичини. Головна мета УХО– поборення антидержавної та антинаціональної агітації, а також захист католицьких поглядів у політиці, культурі, освіті, економіці. Її провідним органом був часопис «Нова Зоря», який став головним поширювачем ідей установи серед населення вищезгаданого регіону. За період серпня 1925р. по серпень 1930 рр. УХО створено біля 400 осередків, які нараховували біля 2000 осіб; членами організації були українські селяни, міщани, а також представники української інтелігенції та духовенства.

Зокрема, часопис стверджував, що «Українська Християнська Організація не є і не може бути політичною партією і не думає її творити, а однак вона не може бути знову рівнодушною для політичного життя...» [3, с.1]. Вона має на

меті «згуртувати свідомих католиків – українців всіх станів і призвань без різниці їхніх політичних переконань, щоби спільними силами співдіяти до здійснення у нашій народі і нашій суспільності усїєї католицької ідеї... іншими словами, щоби Христові ідеї запанували у духовнім та культурнім життю українців» [4, с.1]

Головним ініціатором створення УХО був станіславівський єпископ УГКЦ Григорій Хомишин. Намагаючись об'єднати у своїх рядах широкі верстви греко-католицької громадськості Галичини, УХО виступила із певною консолідуючою платформою. Її основу складали антикомуністична спрямованість та боротьба проти сектантства. Зокрема, інформаційний орган УХО, газета «Нова Зоря» з цього приводу зазначала наступне: «... багато та деморалізацію де лише можуть. І, на жаль, їх радо слухають, бо мало хто в нас знає гаразд, що таке і що хоче більшовизм... Іншого сорта, хоч одної ціни «приятелі» є всякі сектанти. Тож маємо тепер на наші села і міста всяких «пророків» з-під різної звізди, що то «нову віру» взялися пропагувати» [5, с. 5].

Крім того, з чисто-релігійного погляду організація є гідною обороною релігії та церкви проти затій антихриста, а з національного погляду – це відновлений обрядовий рух, коли він стрійться у пір'я національної ідеї» [6, с. 1]

Видавничій діяльності УХО надавала чималого значення і саме тому із січня 1926 р. вона почала видавати інформаційний часопис «Нову зорю». Першим редактором часопису був публіцист Антін Лотоцький (1926–1927 рр.), згодом його змінив відомий письменник Осип Назарук.

Щоб втілити суспільні проблеми в життя, УХО прагнула домогтися автономії Галичини у складі Польщі. Члени християнської організації вважали, що «тільки народи, які мають сильну зорганізовану консервативну верству, здатні до державотворчого життя. Тільки ті народи внутрішньо сильні, бо мають змогу протиставитися різним внутрішнім і зовнішнім хворобам»

Із січня 1926 р. УХО почала видавати інформаційний часопис «Нову зорю». Першим редактором часопису був публіцист Антін Лотоцький (1926–1927 рр.), згодом його змінив відомий письменник Осип Назарук. Фінансуванням газети займався станіславівський єпископ Григорій Хомишин. «Нова зоря» не була

єдиною газетою УХО, оскільки у червні 1927 р. почав виходити ілюстрований тижневик для народу – газета «Правда», а також, починаючи з січня 1927р. організація займалась видавництвом молодіжного журналу «Пласт». Більше того, з травня 1928 р. нею був заснований двотижневик «Бескид». Фінансуванням вищезгаданих часописів займалися єпископи Й.Коциловський та Г.Хомишин.

Підсумовуючи релігійно-просвітницьку діяльність УХО можна зробити такі висновки:

— релігійна діяльність Української християнської організації відбувалася через пропаганду католицьких ідей засобами преси, виголошення рефератів та навчальними предметами у школах, які були їй підконтрольні;

— УХО здійснювала свою діяльність в освітній, видавничій та громадсько – суспільній площині, але обов’язково з релігійним підтекстом;

— основна маса заходів, які проводили члени УХО мала релігійне спрямування в католицькому дусі;

— поява клерикальної організації викликала неоднозначне ставлення українців Галичини до неї, більше того вони її засуджували та звинувачували в «антиукраїнстві» та прихильності до католицизму;

Виходячи з цього УХО так і не стала масовою організацією Східної Галичини.

Література:

1. Москалюк М. Український християнсько–суспільний рух у Галичині: ідеологія, інституалізація, діяльність (кін. ХІХ – 30-ті рр. ХХ ст.): монографія. – Івано- Франківськ, 2018.– 206с.

2. Хомишин Г. Пастирський лист про візантійство. – Станіслав, 1931 – 40 с.

3. Українська християнська організація // Нова зоря. – 1926 – 29 серпня. – № 33 – с. 1

4. Наша організація // Нова зоря. – 1926. – 12 вересня. – № 35 – с. 1

5. Організуймося // Нова зоря. – 1926. – 17 січня. – № 2 – с.4-5

6. Про політичні і соціальні завдання української католицької акції // Нова зоря. – 1928. – 10 червня. – № 43. – с. 1

ДІЯЛЬНІСТЬ ЖІНОЧИХ БЛАГОДІЙНИХ ТОВАРИСТВ НАДДНІПРЯНСЬКОЇ
УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОЛІТТЯ**Волкова І.О.,***кандидат політичних наук, доцент**Одеський державний аграрний університет**м.М. Одеса, Україна*

Необхідність актуалізації проблем історії жіночого руху в Україні, впливає з ускладнення завдань нинішнього етапу розвитку нашого суспільства. Оновлення країни та гармонізація суспільних відносин є взаємообумовленими процесами. У ХХІ столітті висувуються принципово нові завдання щодо визначення місця жінки в сучасному світі, без розв’язання яких неможливий подальший прогрес людства. У цьому аспекті актуальним є вивчення історії України другої половини ХІХ століття.

Зважаючи на те, що у другій половині ХІХ століття населення земель України входило до складу двох імперій — Російської і Австро-Угорської, які відрізнялися як за рівнем соціально-економічного, політичного, так і культурного розвитку, рамки дослідження обмежуються Наддніпрянською Україною, проте враховуються взаємозв’язок і взаєморозвиток культурних процесів, які відбувалися як в Наддніпрянській Україні, так і в Західній Україні.

Соціально-економічний, політичний і культурний розвиток Наддніпрянської України другої половини ХІХ століття визначив основні напрямки суспільної діяльності жінок. Впровадження реформ 1860–1870-х років не вирішило соціальні та економічні проблеми суспільства. Посилення реакційно-консервативних тенденцій в політиці уряду викликало рух демократичної громадськості за соціальні та культурні права. Жінки, які брали активну участь в громадських рухах, захищали своє право бути рівноправними членами суспільства, прагнули полегшити скрутне становище народу.

Відсутність політичних свобод та постійний контроль самодержавної системи за діяльністю своїх підданих визначила перевагу благодійного та культурно-

просвітницького спрямування в суспільній діяльності жінок другої половини XIX століття. У Наддніпрянській Україні більше ніж у російських губерніях була розвинута традиція громадської діяльності. При кожній нагоді українське населення намагалося використати всі можливості громадської праці. Про це свідчить участь жінок у земських, культурно-просвітницьких, добродійних справах.

Аналіз політики уряду щодо приватних благодійних організацій свідчить, що пом'якшення умов створення та діяльності добродійних організацій не було продуманою політичною лінією з боку уряду, а було викликане суспільним рухом та розвитком суспільної ініціативи.

У 1859 році Олександр II був змушений задовольнити клопотання про створення різних благодійних організацій, які надійшли до Міністерства внутрішніх справ, це означало відміну заборони 1848 року на діяльність приватних добродійних товариств [1. С.288]. З 1862 року здійснювалась нова політика щодо благодійних товариств, суть якої полягала в офіційному визнанні приватних благодійних організацій та створенні сприятливих умов для їх діяльності. Була відмінена необхідність отримання найвищого дозволу, після розгляду Комітетом міністрів клопотання про створення благодійного товариства та його статуту. Право затвердження статутів благодійних організацій надавалося Міністру внутрішніх справ у погодженні з різними установами. Це значно спрощувало процедуру офіційної реєстрації нових організацій. Тільки за період з 1861–1863 рр. до Міністерства внутрішніх справ надійшло 43 прохання про затвердження статуту товариств взаємодопомоги, що було значно більше ніж за весь період правління Миколи I [2. С.135].

На активізацію благодійного руху в губерніях Наддніпрянської України великий вплив мало прагнення громадськості до надання культурної та матеріальної допомоги населенню. Ця система моральних цінностей була визначною для жіночої психології та у соціальній діяльності жінок. Прагнення надати допомогу ближньому, полегшити страждання хворих та калічених, допомогти людям, які бажають отримати освіту, – це невід'ємна частина моральних основ жіночої психології. У зв'язку з цим благодійна сфера діяльності була

особливо важливою для жінок, оскільки сприяла реалізації їх природніх психологічних якостей.

Жінки брали участь у роботі різних добродійних товариств, але сфера їх діяльності була обмежена політикою самодержавства, яка забороняла політичні та соціальні організації, контролювала суспільну діяльність своїх підданих. Жінки і чоловіки були рівні у своєму політичному безправ'ї, що визначило несприйняття жінками Наддніпрянської України ідей західноєвропейського радикального фемінізму. Жіночі організації, метою яких було досягнення політичної та соціальної рівності, були характерні для країн, в яких існувала правова система, але разом з тим права жінок не були захищені законом. Оскільки політичні права жінок Російської імперії проти прав жінок Західної Європи були значно обмежені політичною системою самодержавства, то саме це і визначило своєрідність суспільної діяльності жінок, їх участь у добродійних товариствах.

Дослідження характеру жіночого благодійного руху виявляє основні напрямки, за якими він здійснювався. Жіночі добровільні товариства мали професійний та добродійний характер, метою була просвітницька, кооперативна діяльність. Вони були як помірними, так і радикальними. Ці товариства об'єднувало прагнення жінок до самостійної суспільної діяльності, самореалізації, до створення незалежних суспільних організацій.

Аналіз діяльності жіночих благодійних організацій свідчить, що ці товариства, об'єднували представниць різних соціальних верств. Створені представницями заможних верств суспільства жіночі товариства залучали до своєї діяльності купчих, міщанок, різночинок. Деякі з цих товариств мали на меті надання допомоги всім неімущим, не зважаючи на стану належність і віросповідання. Це було значним кроком уперед в наданні соціальної допомоги, оскільки більшість благодійних товариств мали становий або релігійний характер. Важливо зазначити, що реформа системи урядового призору не вирішила проблему соціальної допомоги населенню, а здебільшого поставила суспільство перед необхідністю самостійно шукати шляхи її вирішення. За таких умов діяльність жіночих благодійних організацій та участь жінок у благодійному русі

мали значний вплив на пошук суспільством шляхів розв'язання проблеми соціальної допомоги матеріально незабезпеченим верствам населення.

До добродійних організацій, які виникли за приватною ініціативою, належали такі товариства Наддніпрянської України: «Одеське жіноче благодійне товариство», «Дамське товариство допомоги незаможним породіллям міста Одеси», «Катеринославське благодійне товариство», «Катеринославське товариство піклування про дітей», «Харківське товариство призору малолітніх сиріт», «Полтавське дамське благодійне товариство», Київське, Чернігівське та Житомирське благодійні товариства.

Аналіз діяльності благодійних організацій визначеного спрямування свідчить, що вони, по-перше, мали безстановий характер, по-друге, надавали допомогу найбільшій частині населенню незалежно від віросповідання. Добродійні товариства створювались представницями заможних верств суспільства, які вважали свою діяльність суспільним обов'язком. Більшість членів правління виконували свої обов'язки безкоштовно, вважаючи, що «поліпшення побуту народу є одним з найголовніших завдань цього століття»[3. С.69] вивчення ролі жінок у благодійному русі другої половини XIX століття дозволяє зробити висновок про значний внесок жінок у розвиток соціальної та культурно-освітньої сфер пореформеного суспільства Наддніпрянської України. Активна участь жінок у благодійному і просвітницькому русі була пов'язана з соціально-економічними трансформаціями, які відбулися в результаті реформ 60–70-х років XIX століття, розвитком національної свідомості, громадянського суспільства, суспільного руху за соціальні права.

Література:

1. Линденмайер А. Добровольные благотворительные общества в эпоху великих реформ. *Великие реформы в России 1856–1874* : [сборник] / ред. Л. Г. Захарова [и др.]. Москва : Изд-во МГУ, 1992. С. 288.
2. Извлечение из отчета министра внутренних дел за 1861, 1862 и 1863 гг. Санкт-Петербург, 1865. С. 135.
3. Значение частной благотворительности для общества. *Журнал землевладельцев*. Москва, 1859. Т. 6, № 23. С. 69.

ІВАН МАЗЕПА: МІЖ ЗАХОДОМ І СХОДОМ

*Куцарєв Б.Р.,**студент факультету міжнародних відносин**Лодзького університету**м. Лодзь, Польща*

Іван Мазепа – одна з тих знакових постатей української історії, життя та вчинки котрих і сьогодні викликають гарячі суперечки. Мало кому випала така цікава й непроста доля за життя та після смерті. Приятель царя Петра I, один із перших кавалерів російського ордену Андрія Первозванного і за його ж рекомендацією отримав титул князя Священної Римської імперії – і борець за інтереси Української козацької держави; будівничий величних соборів – і «Юда», відлучений від церкви і підданий анафемі; неймовірно обережний майстер складних дипломатичних ігор – і людина, що зуміла поставити на карту все і, зрештою, програла найризикованішу й найголовнішу гру свого життя.

В липні 1687 року поблизу річки Коломак зібралася козацька рада, яка мала обрати чергового володаря булави після скинення Івана Самойловича.

За пропозицією російського князя В. Голіцина одностайно новим гетьманом було обрано Івана Мазепу і прийнято Коломацькі статті, які регулювали стосунки між Українським гетьманатом та Московським царством. Договір мав взаємозобов'язуючий характер і передбачав зміну його положень лише за згодою обох сторін та скріплювався особистою присягою - «обіцянкою» гетьмана Мазепи на вірність цареві. Однак крок за кроком він уперто рухався до своєї головної мети – повернення Гетьманщині колишньої незалежності, яка була за часів Б. Хмельницького. [1, с.173].

Почав він з приборкання старшинської опозиції, яка прагнула здобути владу для вирішення своїх меркантильних питань.

Особливу увагу приділив найманому війську – пішому та кінному, зміцнив козацьку еліту, закріпивши особі привілеї, робив кроки по зближенню Січі з Гетьманщиною.

Прагнув об'єднати землі Лівобережжя, Правобережжя, Запорозжя та Слобожанщини в єдиній соборній Україні західноєвропейського зразка зі збереженими традиціями козацького устрою.

Заохочував до освіти майбутніх державних діячів та навчання молоді зі свого оточення в Києво-Могилянській академії.

Проводив продуману економічну політику, з власної ініціативи скликав економічні з'їзди старшини та міської верхівки, сприяв освоєнню запустілих земель з обох боків Дніпра.

І.Мазепа дав чимало привілеїв Православній Церкві, надавши їй 260 універсалів, та міщанству, при цьому прагнув не допустити надмірного визиску селян. Будував та реставрував десятки церков, якщо підсумувати видатки гетьмана на церковні потреби, то вийде понад 1 млн. золотих дукатів. «Не було до нього йому подібного і по ньому не буде» (ієромонах Антоній).

Утверджував культ освіти й любов до мистецтва.

Гетьманщина І.Мазепи – це доба стабільного розвитку української культури та економіки: «Від Богдана до Івана не було гетьмана!»

У 1700 році настав переломний етап у російсько-українських відносинах. Петро I розпочав війну проти Швеції та її прихильників у Речі Посполитій та все менше рахувався з Україною – острівцем свободи, який давно був більмом на оці Москви, а саме:

- Московське царство не бажало вирішувати справу об'єднання України шляхом повернення під гетьманську владу Правобережжя;

- цар Петро I та його оточення розпочали активно обмежувати політичні права українського гетьмана;

- Москва почала радикально змінювати адміністративний устрій Українського гетьманату;

- Московський уряд урізав права гетьмана в економіці та фінансах, наданні земельних маєтностей козацькій старшині;

- Москва всіляко обмежувала політико-адміністративні повноваження української старшини;

- Петро I розпочав «реформування» козацького війська, а його урядовці почали керувати українськими воєначальниками;

- Московське царство вчасно не забезпечувало належного захисту від шведського наступу;

- Московські урядовці та солдати свавільно поводитися з українським населенням;

- Московський уряд переобтяжував козацьке військо постійними військовими походами;

- каральні дії армії Московського царства в Україні розорили і знищували населення.

Ці дії Москви призвели до перегляду урядом Гетьманщини своєї зовнішньої політики: з 1706 року І.Мазепа тримає контакти зі шведською стороною в суворій таємниці і чекає тільки слушного моменту на користь союзу зі Швецією. І таким моментом став похід шведського короля на Москву через Україну та застосування Петром I тактики випаленої української землі у Стародубському полку - і І.Мазепа остаточно вирішує дилему на користь союзу зі Швецією. [2, с.55]

24 жовтня 1708 року гетьман виїхав на зустріч з Карлом XII, після якої був укладений українсько-шведський договір. За його умовами:

- Україна перетворювалася на незалежну державу;

- їй поверталися всі загарбані Московією землі;

- І.Мазепа ставав довічним князем України.

А в цей час Петро I проголошує І.Мазепу зрадником, Російська Православна Церква під тиском царя піддає гетьмана анафемі, козацька старшина потрапляє у заручники, примусово обирається новий гетьман Іван Скоропадський, зруйновується та спалюється дотла Батурін, поразка шведів у Полтавській битві прискорює падіння Української держави – Гетьманщини – та Запорізької Січі.

Справжньою сенсацією для Європи стало повідомлення про перехід українського гетьмана І.Мазепи на бік Карла XII, західноєвропейські часописи

початку XVIII ст. були переповнені повідомленнями про події в Україні. Про це писали:

- англійський щотижневик «The Daily Courant»;
- англійська урядова газета «The London Gazzete»;
- французькі газети «Mercure Historique et Politique» та «Gazette de France»;
- німецька газета «Wochentliche Relation»;
- гамбургський щотижневик «Historische Remarques»;
- франкфуртський журнал «Theatrum Europaeum»;
- віденський двотижневик «Wienerishes Diarium»;
- бостонський двотижневик «The Boston News Letter».

Отже, ще три століття тому долею українців цікавилася тогочасна світова преса та її читач. І сталося це завдяки сміливій спробі гетьмана Івана Мазепи звільнитися від міцних обіймів російського монарха. Його ім'я стало символом свободи і нескореності для одних, і символом підступництва і зради для інших.

Ким же був І. Мазепа? Сучасники відзначали, що молодий І. Мазепа був фізично сильною, гарною зовні людиною. Можна більш-менш точно уявити його вигляд, оскільки збереглася низка портретів, але всі вони не є достовірними. Чому? Після, так званої, зради всі прижиттєві портрети І. Мазепи за наказом Петра I були знищені. І лише у 2016 році Київський Інститут криміналістики відтворив по відомим портретам Мазепи та барельєфу на вивезеному до Росії дзвоні з Батурина справжній вигляд гетьмана. [3, с.270]

Чи були дії І.Мазепи зрадницькими, а він сам зрадником? На це питання слід дати однозначно негативну відповідь. Адже Іван Мазепа не зраджував Україну. Перехід з-під зверхності російського царя Петра I в підданство шведського короля Карла XII Густава через прагнення здобути волю й утвердити власну державу, яке є фундаментальним природним правом кожного народу, є зрадою? Адже починаючи з 1687 року І.Мазепа тривалий час «вірою і правдою» служив російській короні, а довідавшись про плани Петра I ліквідувати гетьмансько-козацький устрій в Україні, вирішив шукати іншого протектора.

В історичній літературі існує три погляди на великого гетьмана: патріотичний, антипатріотичний та об'єктивний. Складність вибору полягає в тому, що, живучи та правлячи в умовах тотального нагляду над своїми діями й особою, в умовах, коли Росія настільки скріпилася, що затягла петлю на шиї української Козацької держави, І.Мазепа не мав можливості відверто і прямо висловлювати своїх політичних думок, а права і вольності свого народу міг боронити тільки шляхом дипломатичним за допомогою інтелектуальної гри, яка обов'язково мала включати в себе й хитрість, і вивертливість, відступи й підступи, та й гадане смирення, навіть дії, супротивні до своїх поглядів.

Олександр Рігельман визнає: « Він заключив союз зі шведським королем, щоб таким чином позбутися залежності від російського государя і утвердити своє положення в Україні як самостійного князя». [4, с. 195]

Тут ми бачимо виразний приклад зради. Але зрадив не Мазепа царя, а цар Мазепу, бо всі права України нещадно потоптав, а пізніше, дійшов до геноциду українського народу і до повного знищення його прав і свобод. Отже, вчинок Мазепи з моральної точки зору – це самооборона від хижака, який не має стриму у своїй зажерливості.

Література:

1. Гуржій О.І., Чухліб Т.В. «Історія козацтва». Держава - військо-битви// «Арій»- К., 2013.-464 с. Журавльов Д.В. «Мазепа. Людина – політик-легенда»//Харків: Фоліо, 2010.- 382с. – С.173-219.
2. Міцик Ю. «Іван Мазепа»//Київ, 2007.-72с. – С.55-60.
3. Рент О.П., Коляда І.А. «Усі гетьмани України»// Харків: Фоліо, 2008.- 415с. – С.266-297.
4. Чухліб Т.В. «Іван Мазепа»// «Арій»- К., 2013.-224 с. – С.190-199.

БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ ТЕХНІКУМ
у 20-Х РР. ХХ СТ.

Покалюк В.В.,

кандидат історичних наук, старший викладач

Кам'янець-Подільського фахового

коледжу Подільського ДАТУ

м. Кам'янець-Подільський, Україна

Маловідомим сюжетом у підготовці фахівців для аграрного сектору УСРР було функціонування Білоцерківського сільськогосподарського технікуму. Окремі аспекти його діяльності відображені у працях В.А. Вергунова [3], Д.О.Мельничук [4].

Білоцерківський сільськогосподарський технікум було створено взимку 1920 р. 8 лютого 1920 р. колегія губпрофосвіти Київщини видала розпорядження про відкриття на базі Білоцерківської класичної гімназії сільськогосподарського технікуму хліборобства [1, арк. 180], [2].

У травні 1921 р. в структуру технікуму ввійшов промисловий технікум [1, арк. 181].

У 1923 р. до відділу механізації вливається контингент студентів розформованого Таращанського технікуму механізації, а у 1924 р. Смілянського сільськогосподарського технікуму. В цьому ж році за пропозицією Народного Комісаріату освіти відділ механізації переходить на підготовку фахівців у галузі механізації сільського господарства. Одночасно при технікумі відкриваються агрономічна і механічна профшколи, завершено організацію допоміжно-навчальних структурних одиниць: бібліотеки, кабінетів ботанічного рослинництва, ґрунтознавства, зоотехнічного, математично-геодезичного, механічного, машинознавства, устаткування машин, лабораторій загальної хімії, сільськогосподарського аналізу, креслярні [2].

Першим директором технікуму на початку 20-х рр. значився

М. К. Гроздинський. Вищим органом закладу був комітет технікуму до складу якого входили директор, три завідувачі відділів та секретар, комісія по соціальному забезпеченню і учбово-контрольна комісія [1, арк. 180].

У своїй структурі технікум мав три відділи – рільничий, садівництва та механізації [1, арк.192]. Викладацький колектив складався з кваліфікованих викладачів. Серед них – Д. Л. Похилевич, М. К. Гроздинський, П.Л.Томашевич, Е.М.Підгрушна, В.П.Лінник, Д.М.Підгрушний, Д.І.Чередниченко, Я.Г.Протас, А.В.Олійниченко, В.Ф.Фанстило, П.Н.Козелкін, І.Н.Катков, Н.Т.Макаров, Є.Ф.Гейне, Я.М.Смульський, В.Н.Лебедєв, В.Н.Шевченко, Т.Д.Лисенко, С.І.Радченко та ін.[1, арк. 202 зв.].

Прийом на навчання в технікумі здійснювався шляхом відбору найбільш здібних абітурієнтів до агрономічної освіти і практики. До вступних випробувань допускалися випускники трудових шкіл, вищих початкових шкіл, бувших середніх шкіл. Враховувалося їх соціальне походження.

Навчання в технікумі розпочалося 1 жовтня 1920 р. У закладі навчалися переважно студенти з Київської губернії [1, арк. 180]. Станом на 1 жовтня 1922 р. у виші студіювало 113 осіб. З них на першому курсі 40 осіб, II – 40, III – 33.

За віковим цензом навчалися особи від 18 до 30 і більше років. Переважну кількість становили студенти віком 18-20 років – 44 особи, 20-22 роки – 41 особі, до 18 р. – 13 осіб, 23-25 р. – 11 осіб, 26-28 років – 4 особи, більше 30 р. – 1 особа [1, арк. 204].

За статевою ознакою на 1 жовтня 1922 р. абсолютно переважали чоловіки (їх нараховувалося 98, жінок – 15).

У національному розрізі станом на 1 жовтня 1922 р. українці становили 104 особи, євреї – 4, росіяни – 3, поляки – 2 [1, арк. 204 зв.].

Основним видом діяльності студентства була навчальна робота. Студенти технікуму опановували такі навчальні дисципліни: основи державного устрою УСРР, політична економія, математика, фізика, органічна хімія, аналітична хімія, загальна ботаніка, спеціальна ботаніка, зоологія, ентомологія, анатомія і фізіологія, теорія народного господарства, геодезія, метеорологія, аналітична

хімія, сільськогосподарський аналіз ґрунту, ґрунтознавство, сільськогосподарські машини і знаряддя, мікробіологія, загальне рослинництво, загальна зоотехнія сільськогосподарська економія і статистика, організація господарства і сільськогосподарське рахівництво, аграрна політика і земельне законодавство, громадська агрономія, сільськогосподарська кооперація, часткове хліборобство, сільськогосподарський аналіз, прикладна зоологія, фітопатологія, бджільництво, садівництво, і городництво, сільськогосподарська статистика, садівництво, городництво, селекція, насінництво, технічна переробка сільськогосподарський аналіз кормів, декоративне садівництво, спецкурс по рослинництву, методика дослідної справи, зернові культури, соціологія, систематика нижчих рослин, геологія, кристалографія, мінералогія, сільськогосподарські технології, спеціальне хліборобство, полівництво, плодівництво, виноградарство, виноробство, лісоустрій і таксація, луківництво, фізіологія рослин, лісівництво [1, арк. 194].

В студентів проявлявся великий інтерес до навчання. Відвідування занять в середньому становить 75%. Процес навчання складався з лекцій, семінарських та практичних занять [1, арк. 200].

Навчання в технікумі було платним. У 1925-1926 н.р. вносили плату – 40,8% студентів [1, арк. 200 зв.].

Практичні заняття проходили на власному підсобному господарстві, для проведення яких використовувалися лабораторії – сільськогосподарського аналізу та мікроскопічна, метеорологічна та електрична станції, город, плодовий і декоративний розсадник, плантації лікарських рослин, виноградник, учбовий сад, учбова пасіка, кузня та майстерня [2, арк. 181].

Влітку проводились екскурсії для студентів I-х, II-х курсів, для яких виділялось 120 годин [1, арк. 183].

У технікумі плідно розвивалася гурткова робота. Студенти активно приймали участь у літературному, драматичному, хоровому та художньому гуртках [1, арк. 185].

Поступово зростала матеріальна база закладу. У 1921 р. виш знаходився у важкому матеріальному становищі не вистачало місця для лабораторії

сільськогосподарського аналізу, мікробіологічної лабораторії, бібліотеки та читальні [1, арк. 199, 201].

Станом на 1 червня 1923 у своєму розпорядженні виш мав класи та кабінети фізичний, геодезичний, зоології і ентомології, загальної хімії, землеробства, метеорологічний, ботанічний, бджільництва, зоотехнії, садово-городній, лабораторії – сільськогосподарського аналізу, мікроскопічна, метеорологічна станція, електрична станція, кузня та майстерня [1, арк. 200 зв.].

У 1926-1927 н. р. закладено навчально-дослідне поле, збудовано вегетаційний будинок, розпочато вивчення грибної флори, зібрано великий гербарій квіткових і спорових рослин. Навчальний заклад одержав нову назву – Білоцерківський сільськогосподарський політехнікум [2].

Велику увагу технікум приділяв сільському населенню, яке займалося землеробством, було економічно слабким та потребувало постійної агрономічної допомоги [1, арк. 180 зв.]. При виші діяли місячні сільськогосподарські курси. Восени щорічно проводилися сільськогосподарські виставки, під час яких демонструвалися нові методи господарювання та знаряддя праці. Так, у 1921 р. першу виставку відвідало 6 тис. осіб [1, арк. 199].

Технікум мав підсобне господарство площею 350 десятин, з яких 63 дес. становили польові землі, 17 дес. сади і городи В структуру господарства входили плодовий і декоративний розсадник, фруктовий сад, пасіка на 60 вуликів, 8 коней, 14 корів, 20 свиней, луг сінокоосу, парк та ставок [1, арк. 210].

У 1929 р. технікум перейменовано у сільськогосподарський інститут із трьома факультетами: рільництва, колективізації та механізації сільського господарства [2].

Таким чином, аналіз архівних документів Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України дає змогу прослідкувати процес створення сільськогосподарського технікуму, а також його перші кроки та перетворення у інститут, формування студентського середовища, організацію навчального процесу, важке матеріальне становище закладу.

Література:

1. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України Ф. 166. Оп. 3. Спр. 634.
2. Білоцерківський національний аграрний університет. Історія. URL: [http:// https://btsau.edu.ua/uk/content/istoriya](http://https://btsau.edu.ua/uk/content/istoriya) (дата звернення: 1 березня 2020 р.).
3. Вергунов В.А. Нариси історії аграрної науки, освіти та техніки. УААН, ДНСГБ. Київ: Аграрна наука, 2006. 490 с.
4. Мельничук Д.О. Становлення і розвиток аграрної освіти та науки в Україні (з найдавніших часів до сьогодення). Київ: НАУ, 2005. 224 с.

УДК-001.4(802.0):336.71

Політичні науки

ACADEMIC MOBILITY AND ACADEMIC MIGRATION ISSUES: THE CASE OF UKRAINIAN HIGHER EDUCATION

Krainiak Liudmyla ,

*PhD (Candidate of Philological Sciences),
associate professor, head of the Department
of Foreign Languages,*

Duda Oleksandra,

*PhD (Candidate of Philological Sciences),
associate professor, Department of Foreign Languages,
Ternopil National Economic University,*

Ternopil, Ukraine,

The article demonstrates the globalization and regional dimension of the problems of academic mobility as well as academic migration at the Ukrainian education environment. The authors' approach is based on the fact that the dialectics of globalization and regionalization has a significant influence on the essence of the processes of academic mobility and academic migration. The theoretical study and analysis of educational policy have demonstrated the need for harmonization of these processes taking into account current geopolitical challenges. The authors have explored the “order of the day” of problems related to academic mobility and

academic migration, taking into account current geopolitical challenges, trying to identify the perspective directions of study of this problem.

The intensive development of mobility opportunities all around the world, the expansion of not only economic, scientific, but educational contacts between countries, communication changes in the informational milieu also put the issue of adaptation of academic migrants in the conditions of residence in selected countries for education. Internationalization of higher education significantly increases the number of people who want to study abroad in more developed countries. The presence of students from other countries at universities shows the inclusion of Ukraine into the international global educational system. Participation in the world educational process is one of the conditions for the successful development of a higher educational institution.

Therefore, the education of abroad students occupies a significant place among the various activities of Ukrainian universities. This activity fits the logic of globalization and conceptualized in the educational practice by the concepts of “academic mobility” as well as “academic migration”. These phenomena fit into the logic of developing the European Higher Education Area (EHEA) and the European Research Area (ERA), while the processes of academic mobility and migration are key tools for their implementation. These tendencies are appropriately enshrined in the European Union educational program documents.

At the same time, in parallel with the tendencies of globalization, complex processes of academic migration, caused by the geopolitical situation in the country, take place in Ukraine. In recent years, the socio-cultural space of Ukraine is under the influence of complex contradictions of a geopolitical nature, initiated by an armed military conflict in the East of Ukraine and the annexation of Crimea. These contradictions logically initiated the processes of moving (evacuating) institutions of higher education and scientific institutions into a controlled territory in order to preserve the intellectual, economic and human potential of the regions that emerged as the arena for the implementation of the strategies of the hybrid war.

About thirty institutions of higher education and scientific institutions made a forced move from the zone of military conflict following the desire to stay a part of

the Ukrainian scientific and educational space. At the same time, material facilities (campus with educational buildings, scientific laboratories, etc.), as well as the presence of a part of teaching, training, support and student staff, allowed to create institutions of higher education and scientific institutions in uncontrolled territories. Based on such facilities, the own scientific and educational space is built up at the non-controlled territories from 2014.

Thus, the institutions were not moved in their integrity but separated, creating “separated” institutions and the Ukrainian educational and scientific space itself lost its integrity. The authors of the article aim to explore the complex dialectic of globalization and regionalization trends at the processes of academic mobility and academic migration. The authors proceed from the understanding that this article is merely an “order of the day” of academic mobility and academic migration at the Ukrainian higher education system. The problem further analysis requires a series of studies using statistical methods, conducting in-depth interviews and focus groups.

References:

1. Aba, D.(2016). Addressing Intercultural Experience and Academic Mobility in Higher Education. *Journal of Intercultural Communication Research*, 45(6),487–502.
2. Bazaluk, O. and D. Svyrydenko. (2017). Philosophy of war and peace: in search of new European security strategy. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*, 12(8), 89–99.
3. Breen, M.(2012) . Privileged migration: American undergraduates, study abroad, academic tourism. *Critical Arts*, 26(1), 82–102.
4. Ennser-Kananen, J. and N. Pettitt. (2017). “I want to speak like the other people”: Second language learning as a virtuous spiral for migrant women? *International Review of Education*, 63(4), 583–604.
5. Faist, T. (2013). The mobility turn: a new paradigm for the social sciences? *Ethnic and Racial Studies*, 36(11), 1637–1646.
6. Fahey, J. and J. Kenway. (2010). Thinking in a ‘worldly’ way: mobility, knowledge, power and geography. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 31(5),627–640.

7. Lysak, O. B. (2016). Osvita inozemciv v Ukraini: suchasniy stan, problemy ta marketyngoviy pogliad na shliahy yih podolannya. *Visnyk Vinnytskogo politekhnichnogo instytutu*, 4(65), 102–107.

8. Minosvity nazvalo kilkist inozemnyh studentiv v ukrayinskyh VNZ. <https://informer.news/minosvity-nazvalo-kilkist-inozemnyhstudentiv-v-ukrajinskyh-vnz/>

9. Naukkarinen, O. (2005). Aesthetics and Mobility? A Short Introduction into a Moving Field.

<http://www.contempaesthetics.org/newvolume/pages/article.php?articleID=350>

10. Rogatynska, O. and D. Dmytri.(2016). Osoblyvosti adaptacii studentiv-inozemciv u VNZ Ukrainy. III Scientific conference actual problems in international students teaching and learning in Ukraine international. Ternopil, Ukraine, May 18–20. http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/17005/2/Conf_2016_Rogatynska_O-Peculiarities_of_adaptation_199-203.pdf

11. Shevelev, G. E. (2012). Problemy adaptacii inostrannyh studentov k obucheniyu v Rossii. *Sovremennyye problemy nauki i obrazovaniya*.(3). <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=6219>

УДК 327.57:323.1

Політичні науки

ДО ПИТАННЯ СУВЕРЕННОСТІ УКРАЇНИ: ШЛЯХ В ЄС ЧЕРЕЗ НАТО

*Чекаленко, Людмила Д.,
професор, д.політ.н.,
історичний факультет,
Київський національний
університет імені Тараса Шевченка*

Summary. The attention of this article is paid to Ukraine's national interests to preserve the strategic balance in the current geopolitical environment in the areas of national and international security. The author analyses the question whether such

country as Ukraine should be interested in maintenance of North Atlantic organization.

Keywords: european security, national interests, international security, NATO, national independence, Trust Funds, geopolitical priorities.

Вступ. Національні інтереси України полягають у збереженні стратегічного балансу існування як суб'єкта міжнародного права у складній геополітичній ситуації міжнародної безпеки. Україна зробила вибір. Як доводять соціологічні опитування громадської думки в країні, кількість прихильників приєднання до Альянсу неухильно зростає, що і врахувало українське керівництво.

Мета роботи. Виявити, наскільки українська держава, зокрема її керівництво та українське суспільство є зацікавленими у поступовому просуванні до членства в європейських та євроатлантичних інтеграційних структурах. Наскільки в суспільстві превалює переконання в безальтернативності європейського вибору, а також розуміння можливої причетності до європейського інтеграційного дому тільки через статус країни-члена НАТО. Розгляд заявленої теми спричинений складною ситуацією, що склалася в Україні і навколо держави в результаті російської агресії.

Матеріали, використані авторкою, спираються за законодавчу базу України: закони, постанови, доктрини, заяви, декларації тощо, тобто весь внутрішній законодавчий апарат, що регулює зовнішньополітичні і внутрішньополітичні тактику і стратегію української держави. Поза внутрішніми законодавчими актами вивчено і використано зовнішні міжнародні документи, а саме документи Європейського Союзу, що дотичні українського питання, та рішення НАТО щодо допомоги Україні та визначення її статусу на перехідний період тощо.

Результати і обговорення.

1. Україна, як країна, що зазнала військової агресії і анексії територій, у першу чергу звернулася по захист до світових потуг безпеки: ООН, НАТО, ОБСЄ, РЄ тощо. Випробуваний миротворчий механізм ООН, яким можуть

керувати тільки постійні члени Ради Безпеки Організації, з відомих причин не був задіяний в Україні. Отже, залучити можливості найбільш авторитетної універсальної Організації не вдалося, хоча офіційно нею визнано наявність російських регулярних військ на території України.

2. Пошуки Україною відповідних схем захисту привели до безпекової складової Європейського Союзу. Тим більше, що ЄС, реалізуючи концепцією самостійного вирішення європейських проблем, власні оборонні ресурси передбачав формувати поза межами НАТО. Намагаючись підтвердити гучні заяви щодо власної спроможності, європейські військові контингенти були задіяні в кількох тривалих міжетнічних конфліктах, однак переважно зазнали невдачі. В результаті Європа постала перед вибором: залучити до розв'язання проблем третю сторону: або ООН, або НАТО. ООН ухилилася від відповідальності, делегувавши цю функцію НАТО, і Альянс доволі оперативно розставив точки над «І». В результаті європейці визнали свою військову неспроможність, що власне і підтвердили на офіційному рівні, врешті заручившись багатоплановою підтримкою НАТО в своїй автономній військовій діяльності на власному континенті.

3. Основною метою зовнішньополітичної діяльності в реалізації національної безпеки України є збереження унітарності держави, недоторканості і цілісності території, забезпечення економічного розвитку, інформаційної безпеки, захисту прав і свобод людини. Закон України «Про основи національної безпеки України» відповідно до пункту 17 частини першої статті 92 Конституції України основні засади національної безпеки визначає, як захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам.

4. І в цій площині підтримка суспільством країни ідеї членства в НАТО є одним з ключових питань співпраці з Альянсом. Без такої підтримки населення, тобто чіткого усвідомлення необхідності вибору більшістю громадян країни

членства в НАТО, – не може бути й мови. Про позитивні результати проведеної урядом наполегливої роботи щодо інформування населення України про Організацію, стало зростання довіри до НАТО з боку українського соціуму, що підтверджено останніми даними соціологічних опитувань. У 2019 році кількість громадян України, що підтримують вступ до Північноатлантичного Альянсу, зросла до 62% (за кількістю тих, хто візьме участь в можливому референдумі), тоді як 21% – проти [1].

5. Всі країни ЦСЄ і Балтії прийшли в Європейський Союз через членство в Альянсі. 28 провідних країн різних географічних регіонів світу – учасники Альянсу підтвердили, що вони «єдині в підтримці суверенітету України, територіальної цілісності в межах її міжнародно-визнаних кордонів та невід’ємного права України самостійно визначати своє майбутнє та зовнішню політику без втручання ззовні» [2].

Виникає питання: наскільки заявлене підтверджується практикою? Задля правового оформлення співпраці з Альянсом наша країна прийняла і затвердила на вищому рівні необхідні законодавчі акти: Закон про відмову України від позаблоковості (2014), Воєнну доктрину України в новій редакції (2015), Стратегію національної безпеки України (2015), Послання Президента до Верховної Ради України 2016 року. Пріоритетні завдання України на шляху посування до членства в НАТО нещодавно закріплені Постановою «Про Заяву Верховної Ради України "Щодо першочергових кроків забезпечення євроатлантичної інтеграції України – набуття повноправного членства України в Організації Північноатлантичного договору" від 03 грудня 2019 р. № 2327 [3].

Політичним рефреном всіх згаданих документів є завдання набуття членства в НАТО, що стало першійсною відповідальною і стратегічною метою України.

Серед основних завдань України на найближчу перспективу є відновлення територіальної цілісності держави, її суверенітету і недоторканності в межах державного кордону України. Передбачено, що відповідний рівень можна досягти тільки через комплексне реформування

системи національної безпеки, прийняттого для членства в ЄС і НАТО, а також розвиток Збройних Сил України за західними стандартами та досягнення сумісності із збройними силами держав-членів НАТО [4]. Українська сторона ініціювала і свої варіанти участі в діяльності Альянсу.

Водночас, слід бути реалістами: дотичні питання щодо посунання України у напрямі Європейський Союз – Північноатлантичний Альянс поки не є на порядку денному ані першого, ані другого об'єднань, оскільки як гриби після дощу виникають нові проблеми – проблеми світового масштабу. Питання ж України та війни поступово перемістилися до шухляди регіонального тобто місцевого рівня...

Висновки

1/ Безпекові схеми міжнародних структур, що мають відповідати за мир і безпеку в світі, не виправдали надій людства.

2/ Агресивна політика Росії змусила Альянс змінити тактику і виробити нову стратегію, формувати сили швидкого реагування та просувати їх вглиб Європи (на території недавніх членів ЄС та НАТО).

3/ Українське керівництво дійшло висновку: ніхто і ніщо не зможе захистити Україну від загарбника і агресора. Поза НАТО – іншої альтернативи виживання України в умовах війни немає.

4/ Наша держава досягла певних успіхів в реформуванні силового блоку, зокрема і у першу чергу міністерства оборони України. Поза тим, Україна зробила Альянсу зустрічні пропозиції співпраці у військовому секторі, в розвитку промислово-оборонного потенціалу.

Література:

1. Геополітичні орієнтації жителів України: лютий 2019.

<http://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=827&page=1>.

2. Спільна заява Комісії Україна-НАТО під час Варшавського саміту. –

<http://mfa.gov.ua/ua/press-center/comments/5992-spilyna-zajava-komisiji-ukrajina-nato-pid-chas-varshavsykogo-samitu>; <http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertna-dumka/view/article/dveri-nato-vidkriti/>

3. Прийнято Постанову «Про Заяву Верховної Ради України "Щодо першочергових кроків забезпечення євроатлантичної інтеграції України - набуття повноправного членства України в Організації Північноатлантичного договору" 3 грудня 2019, 20:07 (Інформаційне управління Апарату Верховної Ради України). <https://www.rada.gov.ua/fsview/185267.html>)

4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року "Про нову редакцію Воєнної доктрини України". <http://www.president.gov.ua/documents/5552015-19443>.

УДК 13:159.925:316.62

Філософські науки

СОЦІАЛЬНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЛЮДИНИ СУЧАСНОЇ ЕПОХИ - ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ

Літінська Н.В.

здобувач факультету історії та філософії

Одеського національного

університету ім. І.І.Мечникова

м.Одеса, Україна

Тема соціального інтелекту людини, тобто її здатності до розуміння інших і самої себе, стає все більш затребуваною в сучасному соціумі. Це обумовлено небаченим розширенням меж комунікативного простору, яке виражається в появі нових форм соціальних контактів, тобто соціальних мереж, розвитку культурних зв'язків, зростанні інтеграційних процесів в науці, особливо в сфері передових інформаційних технологій.

Варто відзначити, що інтерес до конструкту «соціальний інтелект» як здатності до соціального пізнання позначився ще за часів античності. Філософський аспект цієї складної проблеми міститься в ідеях класичної грецької філософії. У працях Платона і Аристотеля дано визначення практичного політичного і економічного розуму. Крім того ідеї, співзвучні щодо проблематики здібностей до соціального пізнання, висловлювалися філософами Нового часу, такими як Ф. Бекон, Р. Декарт, Т. Гоббс, Дж. Локк. У

філософії І. Канта містяться описи здатності до передбачення, принципи виховання мудрого соціального мислення і значущі передумови для розробки вміння щодо прогнозування поведінки людей як важливої складової соціального інтелекту.

Подальший розвиток специфіка соціального пізнання отримала в ідеях неокантіанства, філософського напрямку кінця XIX - початку XX ст., де переосмислювалось вчення Канта, а також в ідеях філософського напрямку позитивізм – в роботах філософа Огюста Конта. У XX столітті специфіка соціального пізнання представлена в концепції видатного соціального філософа Ю. Хабермаса, що постулює існування трьох світів людини – зовнішній світ, наш світ, мій світ. Ця концепція систематизує предмети і методи соціального пізнання і тим самим створює філософські передумови в розумінні суті соціального інтелекту.

В даний час в психології і соціології існує безліч підходів у вивченні соціального інтелекту і його визначень. З нашої точки зору найбільш оптимальним є комунікативно-особистісний підхід в дослідженні даного конструкту і його визначення В.Н.Куніциної. Відповідно до даного підходу соціальний інтелект визначає наявний для даного відрізка часу, нервово-психічного стану і соціально-середовищних факторів рівень адекватності і успішності соціальної взаємодії. Саме соціальний інтелект, стверджує автор, дозволяє зберегти цей досягнутий рівень адекватності і успішності в умовах, які вимагають концентрації енергії для опору емоційним напруженням і психологічному дискомфорту в надзвичайних ситуаціях стресу або кризи особистості [1, с. 322-323].

Поряд з психологічними і соціологічними аспектами розгляду соціального інтелекту особливу значимість для сучасного соціуму представляє розгляд цього поняття з позицій соціальної філософії, так як ця дисципліна так само досліджує взаємодію людини і суспільства. Філософський аспект полягає в підході до соціального інтелекту як до феномену, здатному міняти соціальне середовище, тобто створювати нову соціальну реальність. Не викликає сумніву

той факт, що за допомогою соціального інтелекту організовується мотиваційна і ціннісна орієнтації людини по відношенню до будь-якої життєвої ситуації. Саме соціальний інтелект організовує оціночний процес для ефективного вибору альтернатив.

В умовах тотального поширення цифрових медіа соціальний інтелект людини набуває особливого значення. Сучасні медіа через ЗМІ, рекламу, нові форми комунікації, тобто соціальні мережі, а також кінематограф, телебачення, Інтернет, впливаючи на свідомість людини, активізують безліч способів сприйняття реальності, включаючи, причому одночасно, візуальний і аудіальний аспекти, а також емоційний, раціональний і багато інших. При такому всеосяжному впливі в свідомості людини виникають нові варіанти бачення, оцінювання, бажання, пошуку, взаємодії, тобто нові способи сприйняття реальності, а разом з цим і нові способи орієнтації щодо світу об'єктів, в тому числі і соціальних.

В результаті нові способи сприйняття реальності призводять до зміни стратегії поведінки індивіда в соціумі, до його особистісної та соціальної трансформації, що створює умови для зміни і самої соціальної реальності.

У сучасному світі особливу роль в трансформації сприйняття реальності, тобто модерації соціального інтелекту людини, грає нова аудіовізуальність, створена на основі передових комунікативних та інформаційних технологій. Найбільш значущими її формами в соціальному просторі є кінематограф, телебачення, Інтернет.

З появою кінематографічної форми освоєння дійсності соціальний інтелект отримав новий потужний інструмент модерації. Ефективність нової форми аудіовізуальності була результатом впливу на підсвідомість людини, що дозволяло реалізувати її дію з найбільшим ефектом. Другий чинник ефективності – універсальність мови кіно, що забезпечило його масовий характер, так як саме це виявило змогу залучити в сферу кіно всі соціальні верстви.

Особливу роль в процесі продуктивної модерації соціального інтелекту грає національний кінематограф як феномен національної культури з її

самобутністю, формуванням національної кінематографічної картини світу на власному ідеологічному і культурному матеріалі, що сприяє збереженню культурної та національної ідентичності. Відомий кінокритик і соціолог кіно М. І. Жабський, відзначаючи особливу роль національного кінематографа, розглядає його як засіб трансляції від покоління до покоління соціального і духовного досвіду конкретного суспільства, як засіб формування у людини особистісних якостей, що дозволяють їй краще інтегруватися в суспільство, слідуючи його нормам і цінностям [2, с. 45, 47].

Таким чином, з позиції соціальної філософії сучасний кінематограф як модератор соціального інтелекту виявився особливо значущим в сфері соціалізації людини, в розвитку емоційного і морального компонентів соціального інтелекту.

Телебачення, відповідаючи на сучасні запити глобалізаційних процесів і соціальної перебудови суспільства, виявилось самою масовою аудіовізуальною формою і одночасно найпотужнішим модератором установок і ціннісних орієнтацій особистості.

Особлива роль телебачення полягає в тому, що, як стверджує Г. Маклюен, споглядання «мозаїчного мережива телевізійної картинки», зробило революцію в людському сприйнятті, так як мозаїчна форма телевізійного образу зажадала іншого підходу до його сприйняття – «глибинного залучення всієї істоти, як вимагає того ж дотик», в кожен аспект досвіду [3, с. 384]. Таким чином, телебачення змушує людину удосконалити своє сприйняття, так як в умовах величезного потоку різномірної інформації виникла необхідність об'ємного бачення проблем і ситуацій, прискорення аналітичної роботи свідомості.

Ці твердження Г. Маклюена підтверджують також висновки інших вчених – Нормана Дойджа, автора робіт про нейропластичність мозку; Джона О'Кіффа, дослідника трансформацій свідомості під впливом телевізійних зорових образів.

Виходячи з цього, можна стверджувати, що телевізійна аудіовізуальна форма пред'явила сучасній людині необхідність зміни свого сприйняття з

лінійного на об'ємне. Разом з цим телебачення стало для неї джерелом базової культурної та соціальної обізнаності. У зв'язку з цим нова аудіовізуальна форма виявилась потужним чинником, що трансформує сприйняття реальності у сучасної людини.

Сучасна комунікативна технологія Інтернет виявилась новим модератором інтелектуальних здібностей людини, її соціальних контактів, стилів поведінки і мислення, потреб і пріоритетів. Істотною особливістю модерації цієї новою аудіовізуальною формою є те, що вона «...змінити спосіб контакту між людьми, і життя сучасної людини виявилось в сильній залежності від цієї нової технології» [4 с.13].

Іншою особливістю є зміна стилю мислення сучасної людини. Домінування екранної культури і стрімке зростання інформаційних потоків формують тип сприйняття, відмінний від текстового. Все це призвело до послаблення унікальної ментальної здібності щодо поглибленого читання і глибокого аналізу досліджуваної інформації. На зміну здатності до концентрації та аналізу, тобто понятійному мисленню, приходить особлива культура сприйняття інформації, виражена в понятті «кліпове мислення». Її основними якостями стають реактивність і віртуозність, що характеризуються великою швидкістю обробки інформації, здатністю до багатозадачності і миттєвого перемикавання з одного смислового фрагмента на інший, швидкою реакцією на будь-які стимули і зміни. Ці нові навички більш відповідають сучасному інформаційному середовищу, будучи результатом модерації мислення людини інструментами електронної комунікації [5].

Таким чином, можна стверджувати, що витіснення лінійного, тобто текстового, стилю сприйняття нелінійним, що характеризується реактивністю і швидкісними якостями, є відповіддю на інформаційний вибух ХХІ століття. При цьому варто відзначити, що ці два типи якостей однаково необхідні сучасній людині і тому повинні розвиватися в оптимальному для неї співвідношенні. Саме розвиток у кожної людини якостей понятійного і кліпового мислення, їх взаємодія, а не повна заміна одних іншими, забезпечить

якісний пошук і відбір інформації, об'єктивне розуміння сенсу, закладеного в ній. Цілком очевидно, що всі ці зміни ще більше поглиблюють процес трансформації сприйняття реальності, яка для сучасної людини виявляється складною і важкодоступною для розуміння.

У підсумку можна стверджувати, що соціальний інтелект людини в сучасному світі набув особливого значення, так як в умовах зростання комунікативного процесу саме високий його рівень дозволяє вирішувати цілий ряд складних нестандартних завдань, характерних для нестабільного соціуму. Разом з цим зміни в соціальному просторі і потужний вплив на соціальний інтелект людини нових аудіовізуальних технологій здатні міняти його сприйняття реальності, а разом з цим і саму реальність, особливо її соціальну сферу.

Література:

1. Куницына В. Н. Межличностное общение / Куницына В. Н., Казаринова Н. В., Погольша В. М. – СПб.: Питер, 2001. – 544 с.
2. Жабский М. И. Глобализм и функции кино в обществе / Жабский М. И // Вестник РФФИ. – 2005. – № 4. – С. 43 – 50.
3. Маклюэн Г. М. Понимание Медиа: Внешние расширения человека / Маклюэн Г. М.; [Пер. с англ. В. Николаева]. – М.: Жуковский: «КАНОН-пресс-Ц», «Кучково поле», 2003. – 464 с.
4. Кастельс М. Галактика Интернет: Размышления об Интернете, бизнесе и обществе / Кастельс Мануэль; [пер. с англ. А. Матвеева]. – Екатеринбург: У-Фактория (при участии изд-ва Гуманитарного ун-та), 2004. – 328 с.
5. Фрумкин К. Г. Клиповое мышление и судьба линейного текста [Электронный ресурс] / Фрумкин К. Г. // ТОПОС литературно-философский журнал. – 2010. – Режим доступа: <http://www.topos.ru/article/7371#>

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ
ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ФІЛОСОФСЬКИХ ДИСЦИПЛІН

*Хома Наталія Михайлівна,
викладач ВНКЗ ЛОР
«Самбірський медичний коледж»*

*«Найважливіше завдання цивілізації –
навчити людину мислити.»*

Едісон

Вступ

Одним із найважливіших завдань реформування вищої освіти в Україні є посилення ролі самостійної навчальної роботи студентів. Це пов'язано як із вимогами до сучасного фахівця з вищою освітою, необхідністю займатися самоосвітою впродовж усього професійного життя, так і шаленим зростанням обсягу інформації, яку необхідно засвоїти.

Сучасному суспільству необхідні фахівці, здатні оперативно приймати нестандартні рішення, діяти творчо, самостійно. Основним засобом формування цих рис є самостійна навчально-пізнавальна діяльність студентів.

Самостійна навчально-пізнавальна робота студентів – різноманітні види індивідуальної і колективної діяльності студентів, які вони здійснюють на навчальних заняттях або в позааудиторний час за завданнями викладача, під його керівництвом, але без його безпосередньої участі.

Вона є завершувальним етапом розв'язання навчально-пізнавальних завдань, які розглядалися на лекціях, семінарах. Адже знання можна вважати надбанням студента тільки за умови, що він приклав для їх здобуття свої розумові та практичні зусилля.

Самостійна робота студентів є невід'ємною частиною навчального процесу та виправданим способом оволодіння навчальним матеріалом. Це особлива форма навчальної діяльності, під час реалізації якої засвоюється

відповідна сума знань, умінь і навичок, розвиваються здібності, формується самостійність як особистісна риса суб'єкта навчання.

Самостійна робота – компонент навчальної діяльності студентів.

Упровадження в навчально-виховний процес інноваційних технологій включає не тільки новий підхід до організації навчального процесу, але і новий тип відносин між викладачем і студентом, нові технології опанування знань.

Реформована система вищої освіти передбачає велику питому вагу самостійної роботи студентів, яка сприяє усвідомленню необхідності отримання і постійного поповнення знань для майбутньої професійної діяльності. Самостійна робота студентів - одна з найефективніших форм навчання. Вона є складовою частиною навчальної діяльності студентів і входить до складу кредитів кожного модуля і дисципліни в цілому.

Згідно з «Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» ***самостійна робота - це основний засіб оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.***

Самостійна робота студентів - це спланована пізнавальна, організаційно і методично направлена діяльність, яка здійснюється безпрямой допомоги викладача надсягнення результату.

Мета самостійної роботи студентів - розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів; формування у студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань; поглиблення вивчення дисципліни; розвиток морально-вольових зусиль, формування самостійності студента, втілення в життя принципу індивідуального підходу до навчання.

Самостійна робота тісно пов'язана з самоосвітою, самовихованням, самоаналізом, самоконтролем, самоудосконаленням тощо.

Основні принципи самостійної роботи студентів:

- навчально-розвиваючий;
- комплексний підхід;
- індивідуалізація;
- взаємо - і самоконтроль.

Самостійна робота включає вивчення окремих питань навчальної програми, що не розглядаються на лекційних заняттях, але входять до навчальної програми і контролюються під час занять та підсумкового модульного контролю; підготовку до занять, підсумкового модульного контролю через виступи з доповіддю, рефератами, участю у наукових дослідженнях, виконанні індивідуальних завдань тощо.

Усі види самостійної роботи студентів здійснюються в процесі вивчення визначених тем модуля.

Реалізація цих настанов вимагає від студентів активної розумової діяльності, самостійного виконання різних пізнавальних завдань, застосування раніше засвоєних знань під час вивченні попередніх дисциплін або тем. Завдання викладача – не лише перевірити та оцінити вивчене студентом, але допомогти й скорегувати студента у правильному напрямку, привчити самостійно мислити та вирішувати питання організації, планування, контролю за своєю навчальною діяльністю, підвищення особистої відповідальності студентів.

Основні форми самостійної роботи студентів під час вивчення філософських дисциплін.

Самостійне вивчення студентами певної частини матеріалу є глибоко індивідуальним завданням. Якість засвоєння знань залежить від особливості студента, рівня його середньої освіти, типу мислення, вміння встановлювати логічні зв'язки, робити висновки. Тому організація самостійної роботи студентів вимагає готовності викладача до індивідуального підходу для керівництва самостійним засвоєнням матеріалу та здійснення контролю за ним. Ідея особистісного підходу в освіті становить у центр уваги саму людину.

Сьогодні медичній галузі потрібні спеціалісти, які, маючи ґрунтовну фахову підготовку, зможуть самостійно приймати рішення, здатні через самоосвіту оновлювати власні знання, адаптуватися до змін і корегувати свою професійну діяльність. Виходячи з вищенаведеного, основним завданням викладачів на сучасному етапі є розробка адекватних стандартизованих матеріалів контролю за виконанням самостійної роботи майбутніх медиків, створення тестових завдань, перелік питань для письмового й усного опитування, складання навчальних завдань для формування практичних умінь і навичок.

Особливо важливо правильно визначити обсяг і структуру змісту навчального матеріалу, який вноситься на самостійне опрацювання, а також необхідне методичне забезпечення. Зміст самостійної роботи студентів над конкретною дисципліною визначається робочою навчальною програмою дисципліни. Навчальний план дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, вноситься на підсумковий контроль поряд із навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять.

Розробляючи завдання для самоконтролю, викладачі керуються рівнем знань який повинні отримати студенти з цього питання.

В організації самостійної роботи студентів на основі постановки навчальних завдань можливе використання двох способів: перший- ставити завдання однакової складності, надаючи різні види допомоги залежно від індивідуальних особливостей студентів, другий — надавати завдання різного рівня складності на основі врахування рівня типологічних відмінностей.

Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу з конкретної дисципліни може виконуватись у бібліотеці вищого навчального закладу, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах, а також у домашніх умовах.

Значні можливості в організації самостійної роботи студента відкриває комп'ютеризація навчального процесу, коли кожен студент може індивідуально «поспілкуватися» з комп'ютером, одержати від нього завдання, перевірити свої відповіді, скласти для себе програму навчання.

Основними формами організації самостійної роботи при вивченні філософських дисциплін можна виділити:

- робота з навчальною літературою;
- виконання завдання;
- підготовка до виконання тестових завдань;
- підготовка рефератів, повідомлень, доповідей.

Важливим елементом виконання самостійної роботи є уміння працювати з навчальною, науковою та методичною літературою.

Наведені вище форми організації самостійної роботистудентів виявились дієвими. Завдання викладача полягає у тому, щоб відібрати з них найбільш результативні в кожній конкретній ситуації, тобто такі, які б відповідали індивідуальним можливостям студента з урахуванням бюджету часу, а також відповідали специфіці навчального матеріалу курсу.

Контроль самостійної роботи студентів включає:

- відповідь на контрольні або тестові питання;
- перевірку конспектів;
- рефератів, виконання завдань зокрема індивідуальних.

Методичне забезпечення філософських дисциплін включає традиційні методичні розробки, такі як «Методичні рекомендації до позааудиторної самостійної роботи з дисципліни «Основи філософських знань», «Методичні рекомендації до позааудиторної самостійної роботи з дисципліни «Соціологія». А також збірник матеріалів для самостійної роботи студентів який включає в себе два розділи:

I. Філософія і медицина Стародавнього світу, епохи Середньовіччя і Відродження.

II. Філософія і медицина Нового часу і періоду XIXст.

Методичні рекомендації щодо виконання самостійної позааудиторної роботи відображають хід виконання роботи. По –перше висвітлюють що повинні знати і вміти студенти, вказують на міждисциплінарну інтеграцію, дають умови завдань, вправ, матеріали для самоконтролю, літератури.

На сьогодні переважна кількість студентів засвоюють матеріал для самостійного вивчення засобами інформаційних технологій.

Веб – портфоліо з дисципліни – це спланований і спеціально організований індивідуальний підбір матеріалів і документів, який виступає в якості асистента викладача, беручи на себе величезну рутинну роботу при самостійному опрацюванні матеріалу студентами. Електронне портфоліо складається з таких папок: лекції, семінарські заняття, самостійна робота, завдання для самоконтролю, презентації.

Значне місце в самостійній роботі студентів посідає використання інтернет-технологій для ефективного пошуку інформації. Окрім знання методів пошуку, студенти мають опанувати методи аналізу, синтезу, узагальнення інформації.

Самостійна робота дає величезне поле для реалізації студентом індивідуальної відповідальності за якість професійної підготовки залежно від власних зусиль. Студент стає ініціатором пошуку знань, формування навичок і всього спектра різноманітних якостей, необхідних у подальшій професійній діяльності. Основне завдання вищої освіти – формування творчої особистості спеціаліста, здатного до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності. Щоб вирішити це завдання, слід перевести студента з пасивного споживача знань в активного їх творця, що вміє сформулювати проблему, проаналізувати шляхи її вирішення, знайти оптимальний результат і довести його правильність.

За Арістотелем, потрібні для життя знання повинні засвоюватися не через пасивне заучування, а в процесі самостійної роботи. Саме самостійність є тією важливою і потрібною ланкою переходу пізнавальної активності студента у творчу. Самостійна робота ефективна лише тоді, коли вона чітко організована; є складовою навчально-виховного процесу, а не епізодичним явищем. **Мета самостійної роботи студентів** – розвиток творчих здібностей та активізації розумової діяльності, формування потреби безперервного самостійного поповнення знань, поглиблення вивчення дисципліни. Завдання самостійної роботи студентів – навчити їх самостійно працювати з літературою, творчо сприймати навчальний матеріал і його осмислювати, привити навички щоденної

самостійної роботи в одержанні та узагальненні знань. На мою думку, тільки ті знання, до яких студент прийшов самостійно, через особистий досвід, думку, дію, стають міцним його надбанням.

Література:

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи. Курс лекцій: модульне навчання. – К., 2013.
2. Вітвицька С. С. Практикум з педагогіки вищої школи. - К., 2012.
3. Євтух М. Б. Нові технології навчання. - К., 2013.
4. Туркот Т. І. Комп'ютерна підтримка самостійної роботи студентів/ Педагогіка вищої школи – <http://westudent.com/ua/glavy/50495-kompyuterna-pdtrimka-samostyno-roboti-studentv.html>
5. Діордіященко О.В. Самостійна робота студентів у ВНЗ (Електронний ресурс). – Режим доступу до статті: http://www.rusnauka.com/ONG_2006/Pedagogica/17894.doc.htm
6. Генкал Г. С. Взаємозв'язок складових самостійної пізнавальної діяльності як умова ефективного навчання // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: Зб. наук. пКиїв – Вінниця, 2006. – Вип. 9. – С. 123-126.
7. Герман Н. Адаптація форм організації самостійної роботи студентів до сучасних технологій навчання / Н. Герман, Н. Тягунова // Вища школа. – 2001. – №4-5.-С. 53-61.
8. Петрушенко В. Л., Основи філософських знань: Навчальний посібник. – Львів, 2004.
9. Петрушенко В. Л., Філософія. Навчальний посібник. – Київ, 2003.
10. Горбач Н. Я. Філософія. Підручник. – Львів 1995.
11. Причепій Є. М. Філософія. Навчальний посібник: - К., 2003.
12. Воронюк О. Л. Філософія. Навчальний посібник. – Київ ВСВ «Медицина» 2013.

ПРАВОВИЙ СТАТУС ОФІСУ ГЕНЕРАЛЬНОГО ПРОКУРОРА УКРАЇНИ

М'якота О. В.

*Студентка четвертого курсу
Тернопільського національного
економічного університету
м. Тернопіль, Україна*

З прийняттям 28 червня 1996 року Конституції України, розпочався новий етап формування правоохоронних органів, які є основними, в досягненні справедливого правосуддя. Одним із них, є прокуратура, як єдина централізована система державних органів, що здійснює свої повноваження від імені всієї держави та українського народу. Верхівкою цієї структури, є Офіс Генерального прокурора України, який організовує та координує діяльність усіх органів прокуратури з метою забезпечення ефективного виконання функцій прокуратури. Очолює її, Генеральний прокурор України, як гарант неупередженості в дотриманні законодавства, утвердження верховенства закону та права [1, с. 2] . На сьогодні, він займає провідне місце в зміцненні правопорядку та продовжує виконувати основну наглядову функцію за додержанням і застосуванням законів. Розвиваючись за таких умов, цей орган відіграє важливу роль в суспільному житті, адже охороняє й захищає нас, від неправомірних посягань як з боку органів державної влади, так і від інших осіб, а також забезпечує безпеку українського народу на міжнародному рівні.

Однак, стрімкі і неоднозначні процеси що відбуваються сьогодні в соціально-економічному, політичному, правовому житті нашої держави, поставили перед прокуратурою нові проблеми, які потребують негайного вирішення. Політична нестабільність, соціальні проблеми, різкий спалах злочинності внаслідок війни яка вже декілька років поспіль існує на сході нашої держави, розквіт тіньової економіки, корупції, контрабандної зброї, політичні ув'язнення та незаконне взяття в полон людей, - усе це, вимагає невідкладного

вирішення, адже, мова йде про долю багатьох українців, які, потребують допомоги, в тому числі це громадяни України, що знаходяться за межами нашої держави. Проте, існують проблеми, що сформувалися ще в корені створення Генеральної прокуратури України, одним із цих проявів, є професійна деформація працівників прокуратури, що призводить до процвітання хабарництва та інших негативних явищ. Крім того, існує шпаринка і серед органів законодавчої влади, які шляхом лобіювання законопроектів, здійснюють неабиякий вплив на органи прокуратури зокрема.

Офіс Генерального прокурора України є органом прокуратури вищого рівня щодо регіональних та місцевих прокуратур, єдність системи якої, забезпечується насамперед засадами організації та діяльності, статусом прокурорів, порядком організаційного забезпечення діяльності прокурорів. Таким чином у своєму підрозділі Генеральний прокурор України, має першого заступника та чотирьох заступників, а також заступника Генерального прокурора України - Головного військового прокурора. У структурі Генеральної прокуратури України утворюються департаменти, управління, відділи, а також Генеральна інспекція. Крім того, утворюються Головна військова прокуратура, та Спеціалізована антикорупційна прокуратура [1, с. 4]. На законодавчому рівні діяльність та організація прокуратури регулюються Законом України «Про прокуратуру», Кримінальним кодексом України, Кримінально процесуальним кодексом України, Цивільно процесуальним кодексом України, Конституцією України та іншими нормативно – правовими, підзаконними актами. Особливість правового статусу полягає у тому, що це єдиний орган який підтримує державне обвинувачення в суді, а також здійснює представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом. Тільки прокуратурі України притаманна контрольно – наглядова функція, яка проявляється у проведенні органами прокуратури нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, або при застосуванні інших заходів примусового характеру. Основна діяльність цього державного органу **ґрунтується на таких засадах як:** верховенство права та визнання людини, її життя і здоров'я, честі і

гідності, недоторканності і безпеки найвищою соціальною цінністю, законності, справедливості, неупередженості та об'єктивності, територіальності, презумпції невинуватості, незалежності прокурорів, що передбачає гарантії від незаконного політичного, чи іншого впливу на прокурора щодо прийняття ним рішень при виконанні службових обов'язків, політичної нейтральності прокуратури.

На відміну від інших органів, у повноваження Офісу Генерального прокурора України входить:

- Підтримувати державне обвинувачення в суді, відмовлятися від підтримання державного обвинувачення, змінювати його або висувати додаткове обвинувачення;

- здійснювати процесуальні дії спрямовані на захист інтересів громадянина або держави, у випадках та порядку, встановлених законом.

- проводити перевірки щодо документів які мають конфіденційність та державну таємницю;

- здійснювати нагляд щодо застосування заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян;

- порушувати в установленому законом порядку кримінальну справу;

- виконувати укази Президента України та двічі на рік звітувати перед Верховною Радою України;

- звертатися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності;

- призначати прокурорів на адміністративні посади;

- організовувати діяльність органів прокуратури України;

- оскаржувати судові рішення в порядку, встановленому КПК України [3, с. 25] .

Дана правоохоронна установа має широкий спектр повноважень, і на основі цього, може здійснювати значний вплив на ту чи іншу сферу суспільних відносин, маючи за мету творення лише справедливого правосуддя. На сьогодні значення прокуратури у системі державних органів, значно зросло. Нова

централізована система змінила власну структуру та організаційно – правовий орієнтир, маючи за основу лише ті пріоритети, які дійсно, допоможуть в її розвитку. Прикладом щодо цього аргументу, є оновлення нормативно – правової бази, яка регулює діяльність даного органу.

Крім того, прокуратура розпочала свою діяльність за новими методами та технологіями. У зв'язку з цим, за останні 2017 – 2018рр. зменшилася кількість умисних вбивств, учинених на території держави – з 1185 до 1168. Окрім цього, протягом 2018 року Генеральна прокуратура України працювала в посиленому режимі щодо викриття злочинів, які стосуються минулого экс – президента України Віктора Януковича. Кінцевим результатом таких напрацювань стало винесення судового рішення щодо порушення національної безпеки колишнім президентом України та призначення йому суворого покарання. Також, органи прокуратури провели ряд заходів щодо викриття злочинів які були вчинені іншими посадовими особами. Зокрема нещодавно був створений новий проект з оцінки діяльності прокурорів за стандартами Євросоюзу, що значно допоможе викрити недобросовісних працівників прокуратури. Очищення від зла й несправедливості, варварства та корупції, органи прокуратури розпочали не лише в суспільстві але і в внутрішній системі, що значно підвищить авторитет цієї державної структури та поверне довіру народу до правоохоронних органів. За словами заступниці Генерального прокурора України Анжели Стрижевської, цей проект допоможе остаточно сформувані кількісні та якісні критерії оцінки, які стануть основою загальнонаціональної системи, та допоможуть у підборі висококваліфікованих і найголовніше добросовісних нових кадрів.

Однак незважаючи на це, в країні всеодно не має того, порядку який, мав би бути. У зв'язку із затяжною війною, що існує на теренах нашої держави, на 29% зросло, незаконне поводження зі зброєю – було зафіксовано майже 7,9 тисячі випадків. На 25,1% зросла кількість наркозлочинів – до 27,8 тисячі випадків. Крім того, стали частіше здійснюватися службові злочини та підроблення документів. Службовці органів прокуратури теж не раз піддавалися тиску з боку політичних чиновників та інших посадовців. Змушуючи вчиняти незаконні дії працівників

прокуратури, висопосадовці намагаються обмежити діяльність та підпорядкувати собі так звані «території». Таким чином, Генеральна прокуратура України вже не раз потерпала від подібних методів злих політичних обранців, які навмисне обмежують повноваження, цілої системи державних органів, маючи за мету лише процвітання корупційних схем, організованої злочинності, порушення прав та свобод українського народу.

Таким чином, правовий статус Офісу Генерального прокурора України, не є абсолютно сформованим та визнаним. У зв'язку із обставинами, що лише понижують авторитет вищої наглядової інстанції, прокуратура не набрала ще тих, потужних обертів, які б кардинально змінили ситуацію, та вирішили низку проблем, що актуальні й до сьогодні. На мою думку, варто, привести в порядок діяльність, органів прокуратури, та здійснити ефективне кадрове очищення даної державної структури. Лише за таких, умов ми зможемо назавжди закріпити в цих підрозділах, верховенство права, справедливість та добросовісність. Скоординованість дій, активізація зусиль у боротьбі з криміналітетом, принциповий характер, абсолютна незалежність та самостійність, поліпшення якості роботи в напрямку розслідування та розкриття злочинів, - усе це, допоможе вирішити нагальні проблеми, й підвищити ефективність діяльності Офісу Генерального прокурора України у забезпеченні правопорядку в українській державі.

Література:

1. Закон України «Про прокуратуру» : станом на 28.08.2018р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – Київ : Парлам. вид-во, 2018. – 12 с.
2. Конституція України –Х,:ТОВ «Одісей», 2008. - 48с
3. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ.-С.:ТОВ «ВВП Нотіс».,2018 – 336с.
4. Кримінальний процес : підруч. С. В. Банах, Н. З. Рогатинська, А. М . Сарахман. – Тернопіль : Екон. Думка ТНЕУ, 2016.- 264 с.
5. Юридичний словник / За ред. В.М. Корецького та ін. - К, 1983. – 871с.

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Нінічук В.Р.

студентка ННІ права

Університету державної

фіскальної служби України

м. Ірпінь, Україна

Науковий керівник: Білоус Т.Й.

к. ю. н., доцент кафедри

цивільного права та процесу

На даному етапі розвитку правової системи України постає проблема захисту прав інтелектуальної власності у зв'язку з великою кількістю правопорушень у даній сфері. Як зазначено у Цивільному кодексі України (ст. 420 ЦК) до об'єктів інтелектуальної власності належать : художні та літературні твори, винаходи, комп'ютерні програми, комерційні таємниці, корисні моделі. Як свідчить практика захист прав цієї категорії залишається на доволі низькому рівні. Законодавство в Україні містить різноманітні недоліки та прогалини, як наслідок це призводить до правопорушень у даній сфері таких як: нечесна конкуренція, порушення авторських прав, плагіат. Українське законодавство, що стосується інтелектуальної власності постійно оновлюється та удосконалюється, тому нагальною є потреба створення правових механізмів, які дозволяють захистити винахідника від порушень прав даної категорії.

Забезпечення захисту прав учасників правовідносин з інтелектуальною власності є одним з пріоритетних завдань держави, адже інтелектуальна власність набуває особливого значення, про що свідчать нові технології, винаходи та розробки.

Проблема захисту прав інтелектуальної власності привертає увагу багатьох досвідчених науковців: І.І. Дахно, Ю.М. Капіци, М.Денисюка, О.М. Мельника. Найбільш актуальною проблемою в нашій державі є захист авторського і суміжного права у мережі Інтернет. Авторське право в суб'єктивному розумінні – це особисті немайнові та майнові права, які

виникають в автора у зв'язку зі створення ним твору та охороняються законом.

У 2018 році Кабінетом Міністрів України був поданий законопроект до Верховної Ради України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо захисту авторського права і суміжних прав в мережі Інтернет”. [1, с.167] Мета даного законопроекту полягає у наданні суб'єктам авторського і суміжного права можливості звернутись до власника веб — сайту з вимогою про видалення таких матеріалів.

Вчений Т.В. Рудник виокремлює наступні проблеми захисту авторського права, які викликані прогресом комп'ютерних технологій:

1. Відсутність нормативно-правових актів, які б здійснювали контроль за даною сферою відносин. Зокрема, відсутнє значення мережі Інтернет.
2. Після розміщення об'єкта в Інтернеті настає глобальна проблема щодо відстеження. Це залежить від того, що доступ до об'єкта з'являється для широкого кола осіб, що досягається мільйонами користувачів Інтернет.
3. Виникає велика кількість порушення авторського права, адже дієвий механізм захисту відсутній. [2, с.73]

Як зазначає Морозова Л. П., реформування законодавства України триває, і це дає можливість сподіватись, що існуючі прогалини в системі нормативної охорони прав інтелектуальної власності та їх практичного захисту можна ефективно подолати. [3, с. 803-806]

Дієвими заходами, відносно захисту прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет є наведені О.М. Пастуховим способи розв'язання проблем:

1. Застосування електронного підпису. Значення підпису буде знаходити свій відбиток у тому, що він дозволяє ідентифікувати реального автора твору, тим самим знімати в контрагента будь-які сумніви проте, з ким він має справу.
2. Заборона доступів до матеріалів, які розміщені в мережі Інтернет. Зокрема, деяких електронних бібліотек та архівів доступних тільки за певну сплату.
3. Створити окремий закон, який врегулював захист прав інтелектуальної власності. Результатом цього є те, щоб автори не боялись такого негативного явища, як плагіат, і не ставили під загрозу свої права.

4. «Годинникова бомба». Одним з різновидів такого методу є обмеження продавцем доступу до творів після певної кількості переглядів і користувань.

5. Найбільш є ефективними засобами запобігання правовласниками порушення їхніх прав є контракти. Якщо правильно оформити контракти то власники авторського права можуть отримати широке коло повноважень щодо контролю за використанням творів...[4, с.147]:

Аналізуючи викладений матеріал, можна зробити висновок, що захист прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет є важливим питанням в діяльності держави, як на національному рівні, так і на міжнародній арені.

Зазначені вище способи, запобігання порушень у даній сфері є перспективними та дієвими. Але вони не можуть повністю застосовуватись до всіх об'єктів інтелектуальної власності, а тому необхідно докласти певні зусилля для ліквідації прогалин у законодавстві. Отже, слід зазначити, що швидкий розвиток інтернет — права в Україні, спрямованого на реалізацію відповідальності за онлайн-правопорушення в деяких сферах права, певним чином вплине на стан правопорядку в Україні. Але глобальною проблемою є те, що суб'єкт порушення авторського права дуже часто є анонімним, що значним способом зменшує притягнення його до відповідальності.

Важливим напрямком підвищення рівня захисту прав інтелектуальної власності є перейняття досвіду в іноземних партнерів, а саме: міжнародне співробітництво з освітніми установами у сфері інтелектуальної власності, створення міжнародного навчально-наукового центру, трансфер інноваційної діяльності. Не дивлячись на те, що кроки до посилення ефективності захисту прав робляться, наразі вони залишаються формальними та потребують практичної реалізації зокрема початок функціонування Вищого суду з питань інтелектуальної власності є першочерговим завданням держави у сфері захисту прав інтелектуальної власності. Також потрібно наголосити, що однією з головних функцій держави є – йти в ногу з часом, спрямовувати розвиток держави згідно з новими тенденціями у світі. Адже світ не стоїть на місці, все змінюється і таким чином законодавство повинно розвиватися.

Література:

1. Ю. Л. Бошицький. Шляхи модернізації та оптимізації правового регулювання інтелектуальної власності в Україні. Часопис Київського університету права. 2014., №4. С.164-170

2. Мельников М. Піратство як злочин у галузі авторського права і суміжних прав: погляд на проблему / М. Мельников // Право України. – 2003. – № 4. – С.72- 75.

3. Морозова Л.П. Захист прав інтелектуальної власності в Україні та шляхи їх подолання. Молодий вчений. Березень. 2017. С. 803-806

4. Пастухов О.М. Авторське право в Інтернеті / О. М. Пастухов. – К.: Школа, 2004. – С. 144-159.

УДК 346

Юридичні науки

РІШЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ УЧАСНИКІВ ПІДПРИЄМСТВ КОРПОРАТИВНОГО ТИПУ ТА ЇХ ОФОРМЛЕННЯ

Осколкова А.М.

*студентка Юридичного інституту
Київського національного економічного
університету імені В. Гетьмана*

Науковий керівник:

Літошенко Олена Святославівна

кандидат юридичних наук, доцент

м. Київ, Україна

Загальні збори учасників є вищим органом управління підприємств корпоративного типу. Рішення такого органу управління являють собою узгоджену волю учасників на загальних зборах.

Нині практика щодо правової сутності рішення загальних зборів учасників є усталеною, проте неоднократно науковці доводили кожний свою точку зору задля вирішення даного питання, одні вважали рішення як «односторонню угоду», «юридичний факт», інші – «індивідуальний акт».

Так, Н. В. Козлова вважає, що будь-які акти, прийняті органами юридичних осіб приватного права, не можна визнати ні нормативними, ні навіть індивідуальними актами. На її думку, внутрішні, або корпоративні, документи, які затверджуються одноосібним виконавчим органом щодо суб'єктів корпоративних відносин, є односторонньою цивільно-правовою угодою, а прийняті колегіальними органами організації документи слід вважати багатосторонньою цивільно-правовою корпоративною угодою [6].

Разом з тим, Романов О. В. відзначає, що рішення не може бути угодою, у цивільно-правовому розумінні, оскільки дане приймається навіть тоді, коли деякі учасники, що брали участь в ухваленні, були проти такого рішення [7].

В цьому і є головна особливість рішень загальних зборів учасників підприємств корпоративного типу, що при прийнятті таких не потрібна згода усіх учасників, а лише більшості, у відповідності до чинного законодавства України, на відміну від договору, де задля набрання законної сили рішенням потрібна наявність у волевиявленні усіх сторін даного правочину.

З аналізу судової практики розгляду справ щодо корпоративних спорів вбачається єдність у визначенні правової сутності рішення загальних зборів учасників. Так, колегія суддів Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду прийшли до висновку, що рішення загальних зборів є актом ненормативного характеру (індивідуальним актом), тобто офіційним письмовим документом, що породжує певні правові наслідки, які спрямовані на регулювання господарських відносин і мають обов'язковий характер для суб'єктів цих відносин [3, 4].

У постанові від 12 квітня 2018 року у справі № 922/2688/17 колегія суддів Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду вказує дещо розгорнуту позицію суду першої інстанції щодо правової сутності рішення загальних зборів учасників, зазначивши, що рішення загальних зборів учасників господарського товариства є актом органу управління юридичної особи, а не одностороннім правочином, оскільки приймається загальними зборами учасників, які не є ні суб'єктом права, ні органом, який здійснює

представництво товариства. Не є рішення загальних зборів учасників господарського товариства і договором, тому що приймається не за домовленістю всіх учасників товариства, а більшістю їх голосів [5].

Отже, рішення загальних зборів не містить вищевказаних рис, як в правочині, тобто даний ненормативний акт є лише результатом узгодження волевиявлення учасників та не здатен породжувати юридичні наслідки для учасників, які брали участь в прийнятті даного рішення, зокрема не припиняє та не змінює правовідносини для останніх.

Аналізуючи дане питання, можна зробити висновок, що рішення загальних зборів учасників – є актом, який відображає результат волевиявлення учасників. Даний акт має свої певні риси, а саме є індивідуальним локальним актом, не породжує юридичних наслідків та ні в якому разі, не може позначатися як правочин або договір, у розумінні статті 202 Цивільного кодексу України, відповідно до рішень загальних зборів учасників не можна застосовувати, й положення статей 203 та 215 вказаного кодексу, оскільки останні мають зовсім іншу правову природу.

Правовою формою оформлення рішень вищого органу підприємств корпоративного типу є протокол загальних зборів учасників підприємств корпоративного типу.

Протокол підписується головою та секретарем загальних зборів учасників, разом з цим підшивається та скріплюється виконавчим органом.

Належним чином оформлений протокол загальний зборів зберігається протягом терміну діяльності товариства за місцезнаходженням останнього.

Закон України «Про акціонерні товариства» визначає основні структурні елементи, що мають бути зазначені в протоколі, зокрема дата, час і місце проведення загальних зборів; дата складення переліку акціонерів, які мають право на участь у загальних зборах, та загальну кількість осіб, включених до переліку акціонерів, які мають право на участь у загальних зборах, загальну кількість голосів акціонерів - власників голосуючих акцій товариства, які зареєструвалися для участі у загальних зборах (якщо певні акції є голосуючими не з усіх питань

порядку денного - зазначається кількість голосуючих акцій з кожного питання), кворум загальних зборів, у разі потреби; головуючого та секретаря загальних зборів; склад лічильної комісії; порядок денний загальних зборів; основні тези виступів; порядок голосування на загальних зборах; підсумки голосування із зазначенням результатів голосування з кожного питання порядку денного загальних зборів та рішення, прийняті загальними зборами.

До протоколу можуть бути додані й інші супутні документи, в залежності від ходу самих загальних зборів, зокрема рішення реєстраційної комісії щодо відмови в реєстрації акціонера до участі в загальних зборах товариства, або, як зазначалося раніше, протоколи про підсумки голосування.

Протокол загальних зборів не може оскаржуватися в судовому порядку, оскільки є лише формою оформлення волевиявлення учасників на загальних зборах, дана позиція окреслена у п. 2.8 постанови Пленуму Вищого господарського суду України від 25.02.2016 № 4 «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин» [1].

Враховуючи викладене вище та окреслену судову практику треба зазначити, що рішення загальних зборів учасників підприємств корпоративного типу є засобом волевиявлення учасників при вирішенні питань щодо управління підприємством корпоративного типу, є індивідуальним локальним актом, не породжує юридичних наслідків та ні в якому разі, не може позначатися як правочин або договір.

Література:

1. Про акціонерні товариства: Закон України від 17 вересня 2008 р. у редакції від 17 жовтня.2019 р. // Законодавство України. – Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17>

2. Постанова пленуму Вищого господарського суду України від 25 лютого 2016 р. № 4 / Законодавство України. – Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16#top>

3. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 20 березня 2018 р. у справі № 916/375/17 // Єдиний

державний реєстр судових рішень. – URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72882359>

4. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 02 травня 2018 р. у справі № 910/807/17 // Єдиний державний реєстр судових рішень. – URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73794703>

5. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 12 квітня 2018 р. у справі № 922/2688/17 // Єдиний державний реєстр судових рішень. – URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73441777>

6. Козлова Н. В. Цивільно-правовий статус органів юридичної особи. Господарство і право. 2004. № 8. С. 42 - 60.

7. Романов А.В. К вопросу о понятии коллегиального органа. Вестник МГОУ. № 3 / 2011. С. 79-84

УДК 347

Юридичні науки

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОСМЕРТНОГО ДОНОРСТВА В УКРАЇНІ

*Пастух Д.М.,
студент юридичного факультету
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Аналізуючи зростаючий в Україні тотальний дефіцит анатомічних матеріалів та об'єктивно орієнтовану на потенційних донорів світову медико-трансплантаційну практику, видається доречним дослідити істотні недоліки імплементації та етико-моральні проблеми вдосконалення моделі посмертного донорства. Гострими залишаються дискусії щодо проблематики впровадження принципу «умовної згоди» як в фінансово-соціальному, так і особистісному

аспектах, нездатності держави створити бюджетно й технічно спроможні провести такі комплексні процедури медичні інституції, нормативні проблеми остаточного юридичного оформлення погоджувальної документації.

Слід розпочати із короткого огляду реалій донорства в Україні: сотні людей наразі очікують пересадки тих чи інших органів, в той час, як об'єктивна професійна оцінка говорить про те, що відлік йде на дні. І якою б прикрою не була правда – смерть потенційних реципієнтів настає переважно не від халатності лікаря, а через триваючу відсутність життєво важливого анатомічного матеріалу.

В нашій країні трансплантація відбувається як правило на рівні родинних зв'язків, що відверто є абсолютно невідповідною сучасним викликам моделлю. Тезисно зупиняючись на її недоліках, насамперед, необхідно відзначити, що тією чи іншою мірою такий підхід суперечить природньому праву особи на медичну допомогу, власне, як і праву бути донором в принципі. Консервативність підходу законодавця теж не позбавлена об'єктивного обґрунтування – як при відсутності належного впорядкування процедури, так і в міжособистісному контексті зняття заборони матиме насамперед два надто негативних наслідки – комерціалізацію відносин трансплантації (потягне не лише порушення норми статті 290 Цивільного кодексу України (далі ЦК України) щодо анонімності особи донора та реципієнта, а й надасть цим відносинам небезпечний цивільний характер) та розширення підпільного «чорного» ринку органів та їх частин.

Говорячи про принципи міжнародно-правового регулювання донорства, то вони вперше були визначені у ст. 19 «Конвенції про права людини та біомедицину» від 1997 року, що імплементує пріоритет альтернативних методик лікування і перевагу потенційного донора над живим [1]. Світова трансплантаційна практика вторинно наголошує на недопустимості оперативного втручання, якщо останнє не буде співмірним меті порятунку реципієнта – недопустимо лікувати одного, завдаючи каліцтво іншому.

Найбільшим кроком вітчизняного законодавця в сфері потенційного донорства, й особистісних принципів трансплантації взагалі, стали положення

Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» щодо цілковитої диспозиції живого донора в ракурсі надання згоди на трансплантацію – в будь-який момент, причому необмежену кількість разів й незалежно від причин (переконань), він має право надавати згоду й відмовлятися від вилучення анатомічних матеріалів [2].

Взагалі, морально-етичні питання донорства мають найбільший контраст в умовах українського соціуму, що зумовлено доволі низьким рівнем соціальної культури, консерватизмом (наслідки якого стають фатальними), недостатньою поінформованістю й впертим небажанням аналізувати існуючі проблеми й шляхи їх вирішення. Окрім того, проблематика має й локальний рівень – надання згоди родичами на посмертне вилучення анатомічних матеріалів є абсолютно абсурдною в індивідуальному ракурсі. Це пов'язано з тим, що близькі безсумнівно перебувають у важкому психологічному стані, що підсилює конфронтарний характер думок – вони не хочуть брати на себе таку відповідальність. Досить часто не останню роль в прийнятті таких рішень відіграють релігійні переконання. І, звичайно, в світлі абсолютної недовіри медичним установам, з врахуванням високого рівня корумпованості медицини, відмова стає очевидною, адже далеко не завжди життєво необхідний орган «доходить» до реципієнта.

Говорячи про конкретний формальний аспект згоди, то законодавець підійшов до цього питання саме крізь призму «презумпції незгоди», тобто відсутність прижиттєвої згоди на вилучення матеріалів рівноцінна забороні проведення подібних операцій. Наразі така модель видозмінена або скасована в більшості країн світу, як динамічно недієва – такий підхід не вирішує основну проблему донорства – ліквідність матеріалів та органів. Звертаючи увагу на недоліки такої концепції у вітчизняному законодавстві, слід зазначити, що ряд нормативних актів не просто не визначає порядку подання необхідної заяви, але навіть не вказує, куди така заява має подаватися [3, с. 93]. Паралельно, на практиці медичні працівники не беруть на себе відповідальність і за стимулювання донорства в будь-якій формі, хоч це й не заборонено законом.

Звертаючись до концепції «умовної згоди» (серед якої виділяють власне саму модель згоди, модель альтернативного запиту та модель звуженої волі [4, с.142]), то вона теж має свої переваги й недоліки. Щодо потенційних проблем її впровадження, то, насамперед, в умовах низької інформаційної взаємодії «донор-лікар-влада», особа фактично буде позбавлена права на відмову, позаяк культивуватимуться злочини в сфері медицини.

Поруч з тим, як показує практика, перехід на таку систему посмертного донорства в більшості європейських країн при належному врегулюванні значно поліпшив стан фонду анатомічних матеріалів – не лише стимулюється «резерв першої необхідності», а й мінімізовано ризики для живих донорів – в загальній системі вилучення «живе» донорство займає менше 30 %. З такої двоякої позиції доречною є думка А. Мусієнко, що «регулювання презумпції згоди ефективніше щодо кількості вилучених трансплантатів, а презумпція незгоди - в забезпеченні права на життя і недоторканність та запобігає злочинам у сфері трансплантології» [5, с. 61]. Як зазначає більшість науковців (М.С. Брюховецька, Б.В. Воєводін, О.І. Маштелер, В.Л. Новак), наразі вітчизняна правова й медична система не готова до таких змін, тому впровадження системи умовної згоди залишається на перспективу.

В аспекті обох презумпцій, проблемним залишається питання нотаріального посвідчення заяв як базової гарантії волі потенційного донора. Як і в інших типах односторонніх правочинів таке посвідчення відіграватиме своєрідне обрамлення оперативного втручання, виключаючи неправомірні дії щодо донора, в тому числі вилучення з метою збуту стовбуровий клітин, крові та органів, торгівля цими матеріалами тощо. Паралельно, слід вважати, що в цьому випадку особа повинна звільнитись від будь-яких податків й зборів, а оплату послуг нотаріуса повинні здійснювати держава в особі уповноважених органів або ж медична установа з правом вимоги до перших.

Зупинимось детальніше на перевагах й недоліках посмертного донорства. Істотним аргументом на користь трансплантації органів потенційного донора звісно є незастрахованість процедур від прямих й непрямих ризиків, як власне і наслідків такого оперативного втручання в майбутньому. Специфіка операцій з

потенційним донором обумовлена й предметом трансплантації – вона об’єктивно не обмежена виключним переліком анатомічних матеріалів (крім випадків, коли сам донор чи його представник хочуть обумовити виключність такого вилучення), в той час як життєдіяльність донора напряму залежить від корисних властивостей органу, зокрема печінки чи серця. Слід додати й наступне – прерогатива сумісності реципієнта може бути задоволена лише з числа вибіркового переліку, що фактично неможливо у випадку живого чи перехресного донорства, як згадувалось вище. Паралельно існуючі в соціумі моральні бар’єри не дають змоги об’єктивно оцінити ситуацію з «чергами трансплантації», коли попри співчуття та поодинокую матеріальну допомогу, реальні шляхи вирішення проблем залишаються поза увагою. Пропорційно – впровадження моделі «умовної згоди» досі найбільше залежить від рівня соціальної роботи і діяльності державних органів в сфері стимулювання донорства. Розв’язання нагальних проблем посмертного донорства можливе наступним чином: створення дієвої системи інформаційної взаємодії (зокрема в аспекті реєстрації потенційних донорів в єдиній відомчій системі), забезпечення активної роботи трансплантаційних координаторів, використання субоптимальних донорів, співпраця із ЗМІ в ракурсі популяризації і стимулюванні донорства [6, с. 49].

Крім того, гостро стоїть питання технічного, кваліфікованого та фінансового забезпечення посмертного донорства, як і трансплантації взагалі – в Україні не створено необхідної кількості медичних установ, здатних належним чином проводити такі процедури й зробити систему донорства доступною. В такому випадку, навіть в разі наявності потенційного донора, питання його перевезення до такої установи стає не лише клопіткою справою, а й існує реальна небезпека термінальної втрати анатомічних матеріалів, їх пошкодження.

Отже, проаналізувавши існуючі проблеми впровадження й правового регулювання посмертного донорства в Україні, необхідно відзначити принципову необхідність поміркованих соціально-економічних та законодавчих змін як запоруки стабільності демографічної ситуації та запобіганню масовій смертності. Поширені у вітчизняній медичній практиці моделі наразі не в змозі змінити

критичну ситуацію із дефіцитом органів, тому перед українським законодавцем стоїть негайне питання впровадження моделі «умовної згоди» як найбільш відповідної викликам сучасної медицини – масової поширеності онкологічних захворювань, ниркової та серцево-судинній недостатності.

Література:

1. Конвенція про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину від 04 квітня 1997 р. // База даних «Законодавство України».

URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_334 (дата звернення: 05.03.2020).

2. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людини: Закон України від 17 травня 2018 р. №2427-VIII. Верховна Рада України.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2427-19> (дата звернення: 05.03.2020).

3. Брюховецька М. С. Посмертне донорство органів: презумпція погодження або непогодження. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* Ужгород, 2016. Вип. 36 (1). С. 91-94.

4. Гринчак С. В. Моделі правового регулювання вилучення органів або тканин у померлих осіб. *Юридичний вісник: Повітряне і космічне право.* Київ, 2013. № 3. С. 141-145.

5. Мусієнко А. Теоретичні аспекти правового регулювання вилучення донорських органів та тканин людини в Україні. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка.* Київ, 2012. № 93. С. 61–62.

6. Брюховецька М. С. Морально-етичні та юридичні проблеми посмертного донорства в Україні. *Право і Безпека.* Харків, 2016. № 3. С. 47-50.

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ЄВРОІНТЕГРАЦІЄЮ

Пословська Таїсія Іванівна

курсант 3-го курсу

Навчально-наукового інституту №3

Національної академії внутрішніх справ

м. Київ, Україна

Національна поліція України – це орган виконавчої влади, який спрямовує свої дії на: протидію злочинності, охорону громадського порядку, захист прав і свобод населення. Говорячи за формування поліції України, можна стверджувати, що наша держава зробила важливий крок для того, щоб закріпити своє правове становище та покращити всю правоохоронну систему. Так, у серпні 2015 року Україна провела важливу реформу правоохоронної системи – найголовніше була створена Національна поліція України. «Які причини зумовили потребу у проведенні реформи? Яку роль в цьому відіграла Євроінтеграція?» - це головні питання на які безпосередньо слід дати доречне обґрунтування.

Для України європейська інтеграція - це шлях до модернізації економіки, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного виробника, можливість виходу на єдиний внутрішній ринок ЄС. [2] Вступаючи до Євросоюзу, нашій державі потрібно було провести низку реформ, зокрема правоохоронну для того, щоб стати на шлях вдосконалення захисту та антикорупційних дій України. Говорячи за попередню міліцію України, можна назвати чимало негативних факторів, які були причиною проведення реформи. Українська міліція – це непрофесійна та одна з найкорумпованіших структур України. Результати дослідження, проведеного Інститутом соціології НАН України, свідчать, що лише 1% населення України повністю довіряє міліції. [1] В Україні з початком реформи відбулися значні позитивні зміни. Наприклад, у попередній міліції діяла ДАІ (Державна автомобільна

інспекція), яка несла службу на місці, яке прописане у робочій карті державно-автомобільного інспектора. На сьогоднішній день існує патрульна служба, яка цілодобово патрулює місто, перша реагує на порушення. Наразі створено піший і автомобільний патрулі. Автомобілі патрулів оснащені сучасними засобами зв'язку та підключені до електронних баз. Кожен патрульний має нагрудну камеру та планшет. Зараз відбувається ціннісний підхід до формування нових працівників. У нових поліцейських немає прив'язки до регіональної міліції, яка втратила довіру в очах громадян. Поліція підпорядковується МВС напряду. На службу у міліцію могли бути прийняті громадяни, здатні за своїми особистими, діловими і моральними якостями, виконувати покладені на правоохоронців обов'язки. Багато вирішували зв'язки та фінанси. Зараз проводиться повністю прозорий набір нових людей. Є чіткі критерії. Важливо звернути увагу на той факт, що зарплата у поліцейських значно вища ніж в міліції, це зумовлено тим, що у поліції вперше з'явився такий пункт, як "репутація", оцінка діяльності працівників. Нові молоді люди зацікавлені, насамперед, у поверненні довіри громадян до правоохоронних органів. Раніше легше було дати хабар працівнику державно інспекції, патрульному, щоб не платити штрафу. Те саме стосується різного роду довідок, які легше було купити за допомогою хабаря і уникнути багатогодинного чекання у чергах. На сьогоднішній день поліція України має намір уникнути дій, які пов'язані з корупцією з боку представників держави, зокрема поліцейських та не повторювати помилок минулої міліції. [3]

У країнах Європейського Союзу населенню притаманна довіра, насамперед, до інститутів безпеки, що забезпечують стабільність у країні (армія і поліція). Довіра населення до поліції у країнах Західної і Північної Європи пояснюється традиційно високою правосвідомістю, результативністю та продуктивністю (адекватністю витратами бюджету) правоохоронців, реальному зацікавленню державної влади у підвищенні правової культури та цілковитої придатності для проходження служби серед співробітників органів внутрішніх справ. [1]

На етапі становлення України як демократичної та правової держави нові державотворчі процеси потребують перебудови і значного підвищення рівня ефективності та якості діяльності правоохоронних органів. У першу чергу ці вимоги стосуються новоствореної поліції – найчисленнішого загону правоохоронців, оскільки виконання нею завдань пов'язане передусім з реалізацією низки принципів, що ґрунтуються на визнанні загальнолюдських цінностей: гідного ставлення до особи, посилення охорони прав та свобод громадян, різних форм власності та інших пріоритетів правового, демократичного суспільства, визначених Конституцією України. [3]

Аналізуючи реальне правове становище України, можна спостерігати те, що перед нами постає багато проблемних питань. Сьогодні Україна продовжує перебувати в економічній та політичній кризах, які пов'язані, зокрема з низьким рівнем правосвідомості. Водночас побудова правової держави передбачає, навпаки, наявність високого рівня правосвідомості населення. Тому основною передумовою для належної реалізації є саме високий рівень правосвідомості і громадян, і представників державної влади.[4] Радою Європи в 2001 році було прийнято Європейський кодекс поліцейської етики. Згідно з цим Кодексом, головними цілями поліції в демократичному суспільстві, регульованому принципом верховенства права, є: захист і дотримання основних прав і свобод людини в тому вигляді, в якому вони закріплені, зокрема в практиці Європейського суду з прав людини. [5]

Важливим є той факт, що поліція України повинна відповідати європейським стандартам. Досить ефективною мірою, як показує практика європейських країн, є максимальна регламентація дій посадових осіб шляхом розробки деталізованих нормативно-правових актів, настанов, рекомендацій, що передбачають усі можливі варіанти поведінки персоналу в стандартних та нестандартних ситуаціях. Так, було розроблено та прийнято Закон України «Про Національну поліцію України». Відповідно до ст.3 Закону України «Про національну поліцію» у своїй діяльності поліція керується Конституцією України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана

Верховною Радою України, цим та іншими законами України, актами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, а також виданими відповідно до них актами Міністерства внутрішніх справ України, іншими нормативно-правовими актами. Тобто, будь-яка діяльність поліцейських здійснюється відповідно до чинних нормативно-правових актів держави та загальних принципів організації та діяльності поліції. [3]

Для будь-якої правової держави важливим є факт дотримання законності. Так, дотримуватись законів повинні не тільки громадяни тої чи іншої країни, а безпосередньо її представники, тому поліція – це той орган, який виступає прикладом для інших і забезпечує дотримання принципу верховенства закону. У своїй повсякденній діяльності персонал поліції, наприклад, має дотримуватися наступних вимог: неухильне дотримання закону при виконанні службових обов'язків; повага особистої гідності й дотримання прав людини; відсутність упередженості, відкритість і співробітництво, особиста порядність; використання сили строго пропорційно до наявної погрози і тільки у випадках явної необхідності; дотримання конфіденційності; повна відмова від катувань, жорстокого та нелюдського поводження; охорона здоров'я затриманих і арештованих. [3]

Отже, обґрунтовуючи процес формування Національної поліції, впливає важливий для нас факт - відбулася реформа в правоохоронній системі, яка покликана докорінно переформувати правоохоронні органи держави для подальшого вдосконалення статусу України, як правової держави. Звертаючись до тексту Конституції України, можна спостерігати, що Україна – це правова держава, хоча, дивлячись на реальність можна трактувати протилежне. Неможливо не врахувати той показник, що важливими є дії збоку держави, тобто вона повинна оцінити процес становлення України як правової держави та вже з урахуванням цих чинників рухатися в перед. Коли в Україні загострилася економічна криза та відносини населення з владою, було вирішено, що наша держава бере курс на Євроінтеграцію. Задля відновлення довіри з боку населення до влади була проведена реформа, вході якої сформулювалася Нова поліція України.

Так, відповідно до положень ст. 14 Угоди про асоціацію України з ЄС в рамках співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки особливе значення надано укріпленню правоохоронних органів зокрема:

- a) обміну найкращими практиками, в тому числі щодо методик розслідування та криміналістичних досліджень,
- b) обміну інформацією відповідно до існуючих правил,
- c) посилення потенціалу, зокрема навчання та, у разі необхідності, обмін персоналом,
- d) питань, пов'язаних із захистом свідків та жертв [1]

Звичайно, ми можемо говори за певні недоліки реформи, але позитивних зрушень відбулось значно більше. Україні вдалося продемонструвати свою незламність і впевненість у тому, що вона здатна змінюватися задля кращого майбутнього держави. Нова поліція – це нові люди. Вони прийшли не для того, щоб збільшувати недовіру до себе та продовжувати діяння попередньої міліції, вони – це нове майбутнє, основним завданням яких є: бути чесними представниками держави, давати доцільні поради задля розвитку правосвідомості населення та діяти згідно чинного законодавства і відповідно намагатися не допускати його порушення при будь-яких умовах як з боку населення та і з боку держави.

Література:

1. Ірина Огороднікова * Олександр Колосов - Європеїзація органів внутрішніх справ. перехід до європейських цінностей. file:///C:/Users/dom/Downloads/Nzizvru_2015_3_9.pdf

2. Нагірняк Андрій кандидат історичних наук доцент кафедри історії України та етнокомунікації Національного університету «Львівська політехніка» - Соціально-економічний аспект євроінтеграції України. <http://e-na.lp.edu.ua/bitstream/ntb/28242/1/029-137-142.pdf>

3. Національна поліція України: проблеми становлення та стратегія розвитку - Збірник матеріалів науково-практичної конференції курсантів та студентів (м. Харків, 10 грудня 2015 р.) http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/425/Nac_policiya_Ukr_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y

4. Брохонко науковий керівник – канд. юрид. Наук, доцент А.С. Романова - Проблеми побудови правової держави в Україні http://ena.lp.edu.ua/bit-stream/ntb/15068/1/110_Vokhonko_204_206_69_stud_conf.pdf

5. Львівський державний університет внутрішніх справ кафедра теорії та історії держави і права, конституційного та міжнародного права - Державотворення та правотворення в контексті євроінтеграції тези доповідей, виступів і повідомлень учасників II-го всеукраїнського круглого столу 9 грудня 2016 року http://www2.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/biblioteka/nauk_konf/te-zyKonf_09.12.2016.pdf

УДК 346

Юридичні науки

ПОРЯДОК НАДАННЯ ЗГОДИ НА ВЧИНЕННЯ ЗНАНИХ ПРАВОЧИНІВ В ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВАХ

Совчик Я.Л.

*студентка юридичного інституту
Київського національного економічного
університету імені В. Гетьмана
м. Київ, Україна*

Одним із головних етапів порядку вчинення значного правочину є прийняття рішення уповноваженими органами господарського товариства. В юридичних особах з багатоланковою системою управління формування волі і її вираження можуть здійснюватися різними органами управління, які прийнято ділити на «волеформуючі» та «волевиявляючі». Розподіл відповідних функцій здійснюється залежно від питання, що вирішується, його важливості для юридичної особи, виходячи з необхідності захисту інтересів власників капіталу і забезпечення діяльності організації. У більшості випадків формування волі і її виявлення здійснює одноособовий виконавчий орган. Проте прийняття рішень з найбільш важливих питань (в тому числі схвалення значних правочинів, як правочинів, пов'язаних з розпорядженням значним обсягом активів особи),

ускладнено залученням до цього процесу колегіальних органів управління організації.

Як було зазначено вище, значний правочин є видом правочину для здійснення якого недостатньо лише волі виконавчого органу, а необхідне її формування за участю загальних зборів для товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю та наглядової ради чи загальних зборів для акціонерного товариства. І якщо одноособовий виконавчий орган в таких правочинах, як правило, виступає і в якості ініціатора їх здійснення товариством, і в якості органу, наділеного представницькими повноваженнями, що безпосередньо вступає у відносини з третіми особами, то загальні збори та наглядова рада приймають рішення про вчинення зазначених правочинів.

Тому можна вважати, загальні збори та наглядова рада товариства формують волю юридичної особи, необхідну для вчинення відповідного правочину.

Таким чином, для того, щоб такі правочини вважалися належним чином укладеними, необхідними є, щонайменше, дві умови: по перше, формування волі товариства на здійснення вищезазначених правочинів має здійснюватися органом, наділеним відповідною компетенцією, по друге, дане рішення має бути прийняте відповідно до вимог закону та статуту товариства.

Питання про те, прийняття рішень яким органом вимагається для здійснення значного правочину, вирішується в кожному конкретному випадку залежно від встановлених законом чи статутом товариства кількісних та якісних критеріїв того чи іншого правочину. Згідно норм ЗУ «Про акціонерні товариства» рішення про вчинення значного правочину може прийматися наглядовою радою, або загальними зборами товариства. Питання про те, який орган приймає рішення про вчинення значного правочину вирішується в кожному конкретному випадку залежно від того, на яку суму укладається правочин. Так, відповідно до ч. 1 ст. 70 Закону України «Про акціонерні товариства», рішення про вчинення значного правочину, якщо ринкова вартість майна або послуг, що є його предметом, становить від 10 до 25 відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності акціонерного товариства, приймається наглядовою радою.

Якщо ж ринкова вартість майна або послуг, що є предметом значного правочину, перевищує 25 відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності акціонерного товариства, рішення про вчинення такого правочину приймається загальними зборами за поданням наглядової ради (ч. 2 ст. 70 ЗУ «Про акціонерні товариства»). При цьому, порядок прийняття рішення загальними зборами також залежить від суми такого правочину: 1) якщо ринкова вартість майна або послуг, що є предметом такого правочину, перевищує 25 відсотків, але менша ніж 50 відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності акціонерного товариства, то рішення про його вчинення приймається простою більшістю голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі у загальних зборах та є власниками голосуючих з цього питання акцій; 2) якщо ринкова вартість майна, робіт або послуг, що є предметом такого правочину, становить 50 і більше відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності акціонерного товариства, то відповідне рішення приймається більш як 50 відсотками голосів акціонерів від їх загальної кількості. У разі неприйняття наглядовою радою рішення про вчинення значного правочину питання про вчинення такого правочину може виноситися на розгляд загальних зборів.

Таким чином, органами, до компетенції яких віднесено вчинення дій щодо укладення значних правочинів акціонерного товариства є наглядова рада та загальні збори акціонерів. Проте важливо також враховувати, що у разі відсутності в товаристві наглядової ради (у випадку наявності в товаристві акціонерів – власників простих акцій менше 10 осіб – див. ч. 2 ст. 51 ЗУ «Про акціонерні товариства») її повноваження здійснюються загальними зборами. У такому випадку прийняття відповідного рішення незалежно від суми правочину буде належати до компетенції лише загальних зборів акціонерів [3, с. 9].

Як вже було вказано, до органів господарського товариства, які уповноважені законом формувати його волю щодо вчинення значних правочинів відносяться загальні збори учасників. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» визначає загальні збори учасників товариства основним органом, що уповноважений ухвалювати відповідне рішення.

Закон про ТОВ передбачає, що рішення про схвалення значного правочину приймають збори учасників товариства. При цьому не вказується ані кількість голосів, необхідна для ухвалення такого рішення, ані випадки, коли необхідно отримати кваліфіковану більшість, як це наразі встановлено для АТ. Таким чином, загальні збори учасників АТ та ТОВ (ТДВ) наразі приймають рішення про схвалення значного правочину простою більшістю голосів, а в АТ – також і кваліфікованою більшістю, у разі прийняття рішення про схвалення так званого «особливо значного правочину».

Законом про ТОВ (ст. 34) передбачено, що рішення зборів учасників приймаються відкритим голосуванням, простою більшістю голосів учасників, присутніх на зборах учасників, якщо інший порядок прийняття рішень не передбачено статутом товариства або договором учасників товариства, укладеним між усіма його учасниками. Таким чином, цілком може виникати ситуація, коли статутом ТОВ буде передбачена кваліфікаційна більшість щодо прийняття питання про схвалення значного правочину. В разі ж відсутності спеціальних положень у статуті має застосовуватися загальне правило.

Сформована належним чином воля статутного господарського товариства повинна бути належним чином оформлена у відповідному документі. Таким документом є рішення про схвалення значного правочину. Необхідність в окремому виділенні в законодавстві такого документа та закріпленні кола відомостей, які повинні в ньому зазначатися, продиктована особливостями самого значного правочину. Так, для досягнення мети, з якою значний правочин передбачений чинним законодавством, буде явно недостатньо просто вказати на те, що уповноважений орган (наглядова рада або загальні збори учасників) дозволяють виконавчому органу статутного господарського товариства вчинити відповідний правочин. Важливим буде забезпечення точної відповідності між умовами укладеного договору та тими умовами, щодо яких формувалася відповідна воля під час розгляду цього питання уповноваженим органом. Саме це буде свідчити про те, що зміст сформованої уповноваженим органом волі відповідає волевиявленню товариства.

Отже, порядок надання згоди на вчинення значних правочинів значного повинен відповідати загальному порядку проведення засідання наглядової ради та загальних зборів учасників товариства.

Література:

1. Про акціонерні товариства : Закон України від 17 вересня 2008 р. // Законодавство України. – Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17>

2. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України від 6 лютого 2018 р. // Законодавство України. – Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19>

3. Карчевський К. А. Порядок вчинення(укладання) значних правочинів акціонерним товариством (компетенція органів управління щодо вчинення значних правочинів; загальна характеристика дій, що проводяться ними при їх підготовці та вчиненні; дії, які проводяться наглядовою радою). *Актуальні питання цивільного та господарського права*. 2010. № 1(20). С. 4-27.

Юридичні науки

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗШУКУ ДІТЕЙ, ЯКІ ЗНИКЛИ БЕЗВІСТІ

Ткаченко П.І.

здобувач вищої освіти

*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

Акцентовано на необхідність дослідження та аналіз поширення зниклих безвісті дітей, визначення причин та умов зникнення, приділення уваги до оперативного розшуку та задіяння оперативно-розшукового забезпечення.

Ключові слова: *оперативно-розшукова діяльність, оперативний розшук, зниклі безвісті, оперативне забезпечення, розшук, кримінальна поліція у справах дітей.*

Постановка проблеми: Під час поширення фактів про зникнення дітей безвісті, нагальним питанням постає визначення умов та причин котрі можуть бути задіяні як допоміжні матеріали для оперативного розшуку безвісті зниклих дітей. Визначення особливості застосування оперативно-розшукового забезпечення під час здійснення розшукових дій.

Мета: визначенням мети є аналіз та дослідження факторів зникнення дітей, вирішення питань про умови та причини такого поширення фактів, установлення особливості застосування оперативно-розшукових заходів для ефективнішого розшуку безвісті зниклих дітей.

Виклад основних положень: На сьогоднішній день поширились факти зникнення безвісті дітей, оприлюднена статистика вражає своїми цифрами. В 2018 році до органів поліції надійшло близько 11 тисяч заяв про зникнення дітей. Правоохоронці застосовують алгоритми пошуку безвісті зниклих дітей але й ці заходи не є ефективними, 90% дітей знаходять, але інші 10% розшуковуються й до сьогодні. Постає нагальною потребою визначення особливості застосування оперативно-розшукового забезпечення розшуку дітей зниклих безвісті.

Особа зникла безвісті – це фізична особа, стосовно якої немає відомостей про її місцез перебування на момент подання заявником заяви про її розшук [1]. Безвісно зниклими вважаються також неповнолітні, які зникли раптово, місцезнаходження яких є невідомим. Визначення причин самовільних втеч неповнолітніх, найчастіше бувають:

- небажання навчатися;
- романтика подорожей;
- сімейні сварки;
- жорстоке поводження батьків або осіб, які їх заміняють;
- конфлікти з ровесниками;
- схильність до аморального способу життя, бродяжництва та жебракування;
- вплив дорослих осіб щодо розбещення неповнолітніх.

Щодо причин зниклих безвісті неповнолітніх осіб жіночого полу, то

причиною частіше постає шлях проституції на який стає неповнолітня дівчина, через, що і самовільно йде з домівки.

Аналіз вивчення досвіду кримінальної міліції у справах дітей (КМСД) свідчить, що організація і тактика здійснення розшукових чи рятувальних заходів залежить від обставин зникнення неповнолітнього, його віку, психічного та фізичного стану, а також часу і місця події, що сприяли зникненню.

Найбільш ефективним заходом оперативно-розшукового забезпечення є опитування осіб котрі мають ймовірну інформацію про можливе місцезнаходження безвісті зниклої дитини. До осіб котрі мають таку інформацію відносять батьків безвісті зниклої дитини, найближче оточення, співмешканці, та ін. В процесі опитування можливе отримання інформації щодо часу, місця, обставин, зовнішності та одягу відносно безвісті зниклого.

Особливою помилкою є звуження кола осіб котрі можуть бути опитані, не слід забувати про сусідів, домогосподарок, пенсіонерів та неповнолітніх осіб котрі мешкають поблизу будинку (двору) де перебував безвісті зниклий. В ході опитування слід зібрати вище вказаних осіб, розповісти про ситуацію та попросити допомоги, а саме згадати будь яку інформацію котра допоможе під час проведення розшукових дій.

Здійснюючі заходи з розшуку дітей необхідно використовувати весь арсенал методів ОРД. Одним з актуальніших є оперативний огляд [2]. Встановивши інформацію про останнє місцеперебування дитини, якщо це був двір будинку чи прилягаюча місцевість, слід одразу оглянути найближчі місця де дитина могла потрапити в небезпеку не усвідомлюючи про це.

Як показує досвід діяльності оперативних працівників КМСД огляду піддається вся прилягаюча територія, підвали і горища будинків, люки підземних комунікацій, ємкості з різними речовинами, зруйновані будинки, інші споруди, штабелі дров, вигрібні ями, розташовані поблизу водойми, заболочені місця, тільки викопані траншеї, кар'єри по розробці піску, глини, особливо в місцях обвалів ґрунту. Перевірці підлягають купи ґрунту завезеного автомашинами в день зникнення малолітнього. Саме в таких місцях у ряді

випадків виявляється зникла дитина. Тому, чим скоріше і ретельніше будуть оглянуті місця можливого перебування дитини, тим більше шансів не тільки знайти розшукуваного, але і що особливо важливо, врятувати йому життя.

В організаційно-правовому аспекті, напрям утворює діяльність підрозділів кримінальної міліції у справах дітей (КМСД), яка пов'язана з установами місцезнаходження дітей у разі їх безвісного зникнення. Інструкцією з організації роботи підрозділів КМСД [3] зазначена діяльність визначається серед основних завдань цієї служби. Розшук дітей, які зникли безвісти, передбачає комплекс організаційних, оперативно-розшукових дій, які здійснюються органами внутрішніх справ з метою встановлення місцезнаходження дітей.

Розшукова діяльність підрозділів кримінальної міліції у справах дітей є комплексною та оперативною, направленою на забезпечення розшуку ефективними методами. Особливістю діяльності КМСД є не лише розшук але й з'ясування обставин, причин та умов зникнення також запобігання таким проявам. В діяльність входить ефективне застосування профілактичних бесід спрямованих на відновлення порушеного клімату в родині де трапився типовий інцидент.

Розшукова діяльність підрозділів КМСД пов'язана з організацією таких заходів із встановлення місцезнаходження дитини, яка зникла безвісти:

- збирання даних про дитину та їх аналіз з метою встановлення причини самовільного залишення дитиною сім'ї, загальноосвітньої школи-інтернату, школи або училища соціальної реабілітації для дітей або підлітків, які потребують особливих умов виховання, притулку для дітей, центру соціально-психологічної реабілітації дітей;

- проведення першочергових практичних заходів щодо встановлення місцезнаходження зниклої безвісти дитини;

- залучення в установленому порядку до проведення розшукових заходів сил і засобів інших підрозділів органів внутрішніх справ, у тому числі з використанням оперативно-технічних можливостей;

- інформування особового складу органів внутрішніх справ про розшук безвісно зниклої дитини;

– інформування громадськості та засобів масової інформації про безвісне зникнення дитини.

Із метою встановлення причини зникнення безвісті дитини, за дозволом начальника відділу досудового розслідування може бути надана можливість оперативним працівникам ОВС переглянути особисті речі дитини, журнали, блокноти, соціальні мережі, та складено висновок моніторингу соціальних мереж зниклої дитини.

Одразу після отримання інформації про дитину, яка зникла безвісти, працівник підрозділу КМСД розпочинає першочергові заходи щодо встановлення її місцезнаходження, які передбачають:

- отримання від батьків, законних представників фото зниклої дитини;
- установа об'єктивних обставин повідомлення про зникнення дитини;
- опитування батьків, законних представників, сусідів або інших осіб, що можуть висвітлити обставини зникнення дитини;
- установа наявності мобільного телефону, номера та IMEI абонента;
- установа контактів зниклої дитини в соціальних мережах Інтернет;
- складання опису зовнішніх ознак, особливих прикмет, речей та одягу з метою розроблення орієнтування;
- відпрацювання місцевості, де зникла дитина;
- складання схеми родинних, шкільних та позашкільних зв'язків розшукуваної дитини;
- вжиття заходів для виявлення можливих місць перебування дитини;
- заповнення та надсилання до підрозділів інформаційно-аналітичного забезпечення карток оперативного обліку з обов'язковим наданням фотозображення дитини в електронному вигляді [4].

Передусім для проведення об'єктивного аналізу та оцінки ситуації, що склалася у цій сфері, варто зауважити про деякі обставини. У зв'язку з набранням 20 листопада 2012 року чинності КПК України, прийнятим Верховною Радою України 13 квітня 2012 року [5], на підзаконному рівні у

відомчих нормативно-правових актах Міністерства внутрішніх справ України закріплено особливу процедуру вирішення заяв і повідомлень про безвісне зникнення особи. Так, відомості про факти безвісного зникнення особи вносяться до ЄРДР як інформація про кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 115 Кримінального кодексу України, з відміткою «безвісне зникнення». Тому для детального дослідження статистики обрано 2013 рік як перший повний річний період розгляду та вирішення заяв і повідомлень про безвісну відсутність особи у кримінально-процесуальному порядку. Для аналізу діяльності органів внутрішніх справ з розшуку безвісно відсутніх осіб в оперативно-розшуковому порядку взято порівняльні дані за 2012 та 2013 роки.

Отже, у 2013 році в Україні до ЄРДР внесено відомості про вчинення 14 041 кримінального правопорушення з відміткою «безвісне зникнення». Найбільша кількість кримінальних правопорушень вказаної категорії реєструється в Донецькій (1 729), Дніпропетровській (724), Луганській (647), Запорізькій (570), Одеській (525) областях, Автономній Республіці Крим (699) та місті Києві (617). Таким чином, у зазначених 7 регіонах зареєстровано 5 511 фактів безвісного зникнення. Водночас найменшу кількість злочинів зареєстровано в Тернопільській (67), Івано-Франківській (69), Волинській (73) областях. Закрито з реабілітуючих підстав 12 088 проваджень, у 7 389 випадках встановлено відсутність події кримінального правопорушення – встановлено відсутність в діянні складу кримінального правопорушення (п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України). У середньому по державі питома вага закритих проваджень вказаної категорії становить 89%, найменше – в Івано-Франківській області (82%), Автономній Республіці Крим (84%), найбільше – в Харківській (98%), Чернівецькій та Полтавській (по 96%) областях. На кінець року без прийняття кінцевого рішення залишилось 1 953 кримінальні провадження, розпочаті за інформацією про безвісне зникнення особи [6].

За статистичними даними наведеними Департаментом аналітичної роботи та інформації Національної поліції України, зміни котрі відбулись в сфері розшуку безвісно зниклих дітей є не значними, порівняно з 2013 р. де у середньому по державі питома вага становила 89% то зараз станом на 2019 рік

становить 90%. Питання постає в ефективності застосування оперативно-розшукового забезпечення розшуку дітей, які зникли безвісті.

Показник 90% розшуканих дітей є задовільним для статистики але в цій сфері кожна дитина котра зникла безвісті має бути розшукана та повернена до родини в найкоротший час.

За різних типових ситуацій у слідчій практиці стосовно безвісті зниклої дитини, перевіряються такі основні версії про можливі причини й обставини зникнення. Перша версія: зникла особа стала жертвою злочину. Друга версія: зникнення особи не має кримінального характеру.

Стосовно першої версії на етапі проведення оперативно-розшукових дій мається на увазі, що зникла особа стала жертвою злочину, а саме убивства, викрадення або позбавлення волі, факт торгівлі людьми, такі основні схожі варіанти перевіряються оперативними працівниками.

На сьогоднішній день Влада в Україні не може залишитися без дій та приймає різні рішення щодо поліпшення результатів розшуку. 30 серпня 2017 року був підписаний меморандум про співпрацю у розшуку безвісті зниклих дітей між Національною поліцією України та «Київстар». Ця подія набирає обертів під час впровадження нових Європейських інтеграцій та не виключенням є реформування системи.

Акцентовано що, для Національної поліції надзвичайно важливим питанням є захист прав і свобод, а також здоров'я і життя дітей. Відтак позитивним є той момент, що в діяльність відомства упроваджуються інноваційні підходи в питаннях розшуку дітей. У цьому зв'язку прикладом є функціонування американської системи «АмберАллерт», а також української гарячої лінії 116-000. Новий пілотний проект з участю мобільного оператора дасть змогу поєднати зусилля поліції і суспільства у розшуку дітей, які зникли безвісти [7].

Таке інноваційне впровадження було затверджено та мало місце в запуску вже негайно для допомоги правоохоронцям в пошуках. Вже за пару місяців система почала працювати, а через деякий час новітнє впровадження вже запрацювало по всій території України.

Забезпечення оперативно-розшукової діяльності підрозділами сектору кримінальної поліції. Станом на сьогоднішній день питаннями щодо неповнолітніх займаються підрозділи ювенальної превенції, для котрих є безпосередньо нормативно-правова база котра забезпечує їх діяльність. Інколи професійної потужності працівників ювенальної превенції не достатньо для розшуку безвісті зниклих дітей, не достатньо підстав для проведення різних дій котрі допоможуть в розшуку. Співробітник кримінальної поліції є професійним працівником котрий має достатньо підстав для проведення оперативно-розшукових дій та має професіоналізм в цій сфері.

Нормативно правова база забезпечує підрозділи кримінальної поліції, ювенальної превенції, підрозділи досудового розслідування, експертно-криміналістичну службу до взаємодії співпраці між собою під час розшуку.

7 липня 2017 року Наказом Міністерства внутрішніх справ України № 575 була задіяна інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні [8].

Вже 31 липня 2017 року Міністерством юстиції України дана інструкція була зареєстрована та набрала законної сили.

В інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, а саме в другому розділі цієї інструкції котра визначає організацію взаємодії при надходженні до органу, підрозділу поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та реагуванні на них зазначено, що керівник слідчого відділу назначає відповідального слідчого котрий вносить відомості та матеріали до ЄРДР не пізніше 24 годин з моменту подання заяви, після чого начальник є відповідальними за організацію своєчасного направлення на місце події слідчо-оперативної групи (далі - СОГ) у повному складі, інших працівників органу, підрозділу поліції залежно від обставин та характеру вчиненого кримінального правопорушення та доставляння за необхідності до місця події спеціалістів інших органів.

До складу СОГ включаються слідчий (старший СОГ), працівник оперативного підрозділу, інспектор-криміналіст (технік-криміналіст), а також (за необхідності) кінолог зі службовим собакою. Завданням СОГ є виявлення, фіксація, вилучення та пакування слідів кримінального правопорушення, речових доказів, установлення свідків та потерпілих, з'ясування обставин кримінального правопорушення, що мають значення для всебічного, повного і неупередженого їх дослідження та встановлення осіб, які його вчинили [9].

На місці працюють першочергові необхідні співробітники, а саме слідчий, оперуповноважений сектору кримінальної поліції, експерт-криміналіст, інспектор відділу превенції, можливе залучення кінолога.

Отже на підставі цього наказу та інструкції підрозділи кримінальної поліції є задіяними безпосередньо до проведення оперативно-розшукових дій під час розшуку безвісті зниклої дитини.

Управління ювенальної превенції в заходах пов'язаних з розшуком безвісті зниклих дітей. Наказом Міністерства внутрішніх справ України № 1044 від 19.12.2017 року було затверджено інструкцію з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України.

Основним завданням підрозділів ювенальної превенції є: участь в установленні місцезнаходження дитини в разі її безвісного зникнення чи отриманні даних для цього в межах кримінального провадження, відкритого за фактом її безвісного зникнення [10].

Управління ювенальної превенції під час виконання завдання з установлення місцезнаходження безвісті зниклої дитини регламентується такими нормативно-правовими актами котрі не дають співробітнику підрозділу ювенальної превенції більш широких повноважень, тому за визначенням керівника або відповідальної особи у справі розшуку дитини справа передається до сектору кримінальної поліції, де досвідченні оперативні співробітники застосовують широкий спектр своїх можливостей та значний арсенал методів оперативно-розшукової діяльності.

Взаємодія Національної гвардії України та підрозділів Національної поліції України під час розшуку безвісті зниклої дитини.

Національна гвардія України є складовою системи МВС України, а саме військове формування з правоохоронними функціями.

На сьогоднішній день реформування в системі МВС України є успішним, а саме відбулось збільшення особового складу Національної гвардії з новим впровадженням актуалізації військової служби за контрактом.

Взаємодія Національної гвардії та поліції здійснюється цілком правомірно та відповідно до чинних нормативно-правових актів.

10.08.2016 року був прийнятий Наказ № 773 «Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення охорони громадської безпеки і порядку» [11].

Відповідно до порядку організації взаємодія Національної гвардії та поліції здійснюється таким шляхом:

- спільне патрулювання нарядами вулиць, площ, парків, скверів, вокзалів, аеропортів, морських портів та інших публічних місць;
- забезпечення громадської безпеки під час проведення заходів;
- проведення спільних заходів з метою стабілізації оперативної обстановки в межах території адміністративно-територіальної одиниці.

Раніше, за часів існування в системі МВС України, Державної автоінспекції, співробітники разом з військовослужбовцями внутрішніх військ МВС України спільно працювали на постах за виїздом з міста та автошляхах, що давало змогу ретельно обстежити транспортні засоби та своєчасно затримати підозрілих осіб.

Під час проведення спільного патрулювання військовослужбовці відпрацьовують надану інформацію про зниклу дитину. Не секрет, що Національна гвардія є сильним військовим формуванням, військовослужбовці особового складу підготовлені та спеціально загартовані до виконання службових наказів. Патрульна поліція в своїй діяльності також відпрацьовує інформацію але через прогаліни спровоковані іншими покладеними завданнями інколи допускають не спостережливі дії зі своєї сторони. Відмінною стороною Національної гвардії є наявність патрульних частин в територіальному управлінні. Патрульні частини кожного дня проводять планові роботи в межах міста та патрулювання

автошляхами поза межами міста. Військовослужбовці відпрацьовують також території на яких відбувається військовий конфлікт, селища, околиці, ліси, та ін.

Завдяки збільшенню особового складу Національної гвардії, військовослужбовцями було знайдено більше тисячі зниклих безвісті дітей, а за допомогою військових сил було знайдено своєчасно близько 35%.

Необхідною умовою оперативно-розшукового забезпечення розшуку дітей, які зникли безвісті є використання криміналістичної теорії.

Криміналістика - це наука про закономірності злочинної діяльності та її відображення в джерелах інформації, які слугують основою для розробки засобів, прийомів і методів збирання, дослідження, оцінки і використання доказів з метою розкриття, розслідування, судового розгляду та попередження злочинів [12].

Саме знання цих закономірностей є основою як належного інформаційно-аналітичного й методичного забезпечення досудового розслідування, так і алгоритмів діяльності прокурора, слідчого та співробітників оперативного підрозділу у кримінальному провадженні за заявами та повідомленнями про безвісне зникнення особи [13].

Таке забезпечення має досягатись саме криміналістичними положеннями, криміналістичною технікою, а також криміналістичною тактикою та методикою. Під час розшуку зниклої дитини, оперативні працівники значну увагу приділяють висновкам криміналістів, а саме дослідження проведені за допомогою криміналістичного забезпечення методів та тактики є складовою ефективного забезпечення оперативного розшуку. В даній проблемі криміналістика має виконувати забезпечувальну функцію, а саме забезпечувати кримінальне провадження, вважається праксеологією кримінального процесу. Утім, як наголошує В.А. Журавель, прогалини в законодавстві, невнормованість окремих положень, наявність суперечностей негативно позначаються на розробленні необхідних криміналістичних засобів, прийомів та рекомендацій [14].

Тому в зв'язку з оновленням парадигми кримінального процесу теоретична розробка сучасних криміналістичних концепцій та практичних рекомендацій методичного характеру покликана сприяти як оптимізації процедури досудового розслідування кримінальних правопорушень і судового

кримінального провадження, так і подальшому вдосконаленню кримінального процесуального законодавства. На думку О.Я. Баєва, кримінально-процесуальний закон достатньо стабільний і зазнає змін для поліпшення своєї якості лише в тих випадках, коли внаслідок узагальнення репрезентативного масиву кримінальних справ, а також аналізу думок компетентних експертів очевидною стає необхідність таких змін [15].

Отже, формування концептуальних положень криміналістичної тактики і методики розслідування фактів безвісного зникнення осіб, удосконалення взаємодії органів досудового розслідування та оперативних підрозділів на цьому напрямі викликане гострою потребою практики діяльності ОВС, що зумовлює не обхідність їх наукового осмислення та обґрунтування в сучасних правових реаліях.

З огляду на викладене вище структурується загальна проблема використання криміналістичних знань на всіх стадіях кримінального провадження, частиною якої є інформаційно-аналітичне та методичне забезпечення досудового розслідування безвісного зникнення особи, розробка адекватних криміналістичних прийомів, методик, типових тактичних операцій тощо. Особливо актуальна ця проблема у зв'язку з необхідністю забезпечення ефективного розслідування таких фактів як напряду виконання міжнародних зобов'язань України, гармонізації кримінального процесуального механізму відповідно до європейських стандартів судочинства, реалізації принципів змагальності сторін, забезпечення належного балансу публічних і приватних інтересів додержання прав і свобод людини та громадянина у цій сфері державної діяльності.

Разом з тим до сьогодні в Україні не було спроб комплексно дослідити процесуальні, криміналістичні та оперативно-розшукові аспекти розслідування фактів безвісного зникнення осіб в умовах дії чинного кримінального процесуального законодавства. Така ситуація не відповідає сучасним потребам науки та практики досудового розслідування та ОРД.

Нагальною потребою є дослідження умов та причин зникнення, питання про застосування найефективніших методів розшуку зниклих, та заходи запобігання таким проявам.

Не менш значну роль в забезпечення оперативного розшуку дітей, які зникли безвісті відіграють кінологічні підрозділи. Під час необхідності вжиття заходів для розшуку безвісті зниклої дитини, а саме в ході оперативно-розшукових заходів можуть долучатися кінологічні підрозділи, що регламентується та закріплюється згідно Наказу МВС України № 1145 від 01.11.2016 року [16].

Згідно з інструкцією з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції, кінологи зі службовими собаками можуть брати участь в оперативно-розшукових та профілактичних заходах, які проводяться іншими органами виконавчої влади чи військовими формуваннями, за спільно розробленими планами, також кінологічні підрозділи у межах компетенції взаємодіють з іншими підрозділами поліції, відповідними підрозділами органів державної влади. Діяльність кінологічного центру спрямована на забезпечення потреб підрозділів кримінальної, патрульної, спеціальної поліції, поліції охорони та поліції особливого призначення, інших підрозділів територіальних органів Національної поліції, відділів (відділень) поліції. В ході даної проблеми, визначаємо, що потреба в застосуванні кінологів виникає зі сторони підрозділів кримінальної поліції, де під час проведення оперативно-розшукових заходів застосовують такі сили. Службові собаки діляться на розшукових, патрульно-розшукових, вартових, конвойних та спеціальних (з пошуку вибухових речовин, вогнепальної зброї, наркотичних засобів, трупів, для проведення одорологічної вибірки). Забезпечення службової діяльності відокремлених підрозділів територіальних органів Національної поліції України згідно з розподілом функціональних обов'язків кінологів за напрямками організації роботи з використання службових собак для:

- розшуку людей (правопорушників) за запаховими слідами;
- пошуку вибухівки, вибухових пристроїв та вогнепальної зброї;
- пошуку наркотичних засобів, наркотичних речовин та прекурсорів;
- пошуку трупів чи їх залишків тощо [16].

Для ефективнішого розшуку дітей, які зникли безвісті потрібно встановити більш суровий нагляд зі сторони прокуратури по відношенню до оперативних підрозділів. Відповідно до цього 23.08.2016 року Генеральною прокуратурою України був виданий Наказ № 305 де чітко розмежовано повноваження щодо здійснення прокурорського нагляду за додержанням законів міжрегіональними територіальними органами Національної поліції при провадженні оперативно-розшукової діяльності [17]. Водночас аналіз наукових досліджень свідчить про недостатній рівень розроблення багатьох питань організації та діяльності прокуратури у сфері нагляду за додержанням законів при розшуку безвісно відсутніх осіб, особливо в умовах сучасної правової системи України.

Разом з тим до сьогодні в Україні не було спроб комплексно дослідити процесуальні, криміналістичні та оперативно-розшукові аспекти розслідування фактів безвісного зникнення осіб в умовах дії чинного кримінального процесуального законодавства. Така ситуація не відповідає сучасним потребам науки та практики досудового розслідування та ОРД [13].

Висновок: Під час розгляду даної проблеми, актуальним питанням постає втілення нових концепцій до забезпечення оперативно-розшукової діяльності. Для ефективнішого розшуку дітей, які зникли безвісті слід поставити суворий прокурорський нагляд за додержанням законів під час провадження оперативно-розшукової діяльності. Для поліпшення заходів щодо усунення причин зникнення дітей, компетенцію по роботі з неповнолітніми слід перекласти на кримінальну поліцію. З боку криміналістики слід визначити криміналістичну характеристику інформації про безвісно зниклу дитину, формування ефективної криміналістичної тактики та методики розслідування фактів зникнення дитини. Розкриття та удосконалення змісту процесуальних та організаційних форм взаємодії слідчого та оперативного підрозділів, військових частин Національної гвардії України та слідчих підрозділів, взаємодія патрульної поліції та оперативного підрозділу на котрий покладено розшук зниклої особи.

Література:

1. Закон України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісті» Стаття 1.
2. Головіна Л.В. Теоретико-правові та організаційно – тактичні засади оперативного огляду: Автореф. Дис. ... к. ю. н.: 21.07.04 / кафедра ОРД та СТ ОЮІ ХНУВС. - Львів, 2008. - 20с.
3. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 19 грудня 2012 року № 1176 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 8. – Ст. 288.
4. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 19 грудня 2012 року № 1176 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 8. – Ст. 289.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – №№ 9–10, 11–12, 13. – С.88.
6. Стан і структура кримінальних правопорушень в Україні за 2013 рік / Генеральна прокуратура України; Управління статистики, організації та ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань. – К., 2014. – 78 с.
7. Урядовий портал. Національна поліція України і «Київстар» підписали меморандум про співпрацю у розшуку безвісті зниклих дітей. 30 серпня 2017 року.
8. Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 575 від 07.07.2017 року.
9. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні. Затверджено наказом МВС України від 07.07.2017 року.
10. Інструкцію з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України. Затверджено наказом МВС України №1044 від 19.12.2017 року.

11. Наказ МВС України від 10.08.2016 № 773 "Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку". 2016

12. Правова доктрина України: у 5 т. / В.Я. Тацій, В.І. Борисов, В.С. Батиргареева та ін.; за заг. ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова. – Х.: Право, 2013. – Т. 5: Кримінально-правові науки в Україні: стан, проблеми та шляхи розвитку.

13. Козьяков Р. «Розслідування безвісного зникнення особи як теоретична та прикладна проблема. Науковий часопис Національної академії прокуратури України, м. Київ, 2014 рік.

14. Правова доктрина України: у 5 т. / В.Я. Тацій, В.І. Борисов, В.С. Батиргареева та ін. Право, 2013. – Т. 5: Кримінально-правові науки в Україні: стан, проблеми та шляхи розвитку.

15. Баев О.Я. Уголовно-процессуальное исследование преступлений: система и ее качество / О.Я. Баев. – М.: Юрлитинформ, 2007 г.

16. Інструкція з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України, Наказ МВС України № 1145 від 01.11.2016 року.

17. Наказ ГПУ № 305 від 23.08.2016 року «Про розмежування повноважень щодо здійснення прокурорського нагляду за додержанням законів міжрегіональними територіальними органами Національної поліції при провадженні оперативно-розшукової діяльності».

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛІСТИКИ ТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Харченко І.Г.

судовий експерт сектору балістичного обліку

відділу криміналістичних видів досліджень

Кіровоградського НДЕКЦ МВС

м. Кропивницький, Україна

Застосування спеціальних знань в сучасному кримінальному судочинстві є досить актуальним. На сьогоднішній день правові і методичні питання залучення спеціаліста в кримінальному, цивільному, адміністративному судочинстві глибоко відпрацьовані і теоретично обґрунтовані, а експертно-криміналістична діяльність по супроводу процесу розкриття і розслідування злочинів продовжує удосконалюватись. В зв'язку з чим, все більш значущими стають практичні питання застосування спеціальних знань в розслідуванні конкретних категорій кримінальних справ.

Перед органами правопорядку постають нові проблеми, вирішення яких потребує уваги з боку як кримінального процесу, так і криміналістики. Закон нерідко оперує досить умовними абстракціями, тоді як криміналістика наповнює їх конкретним змістом і швидко реагує на всі зміни, що відбуваються у злочинній діяльності та діяльності з розслідування кримінальних правопорушень. Таким чином, криміналістика – це наука про найбільш ефективні способи здійснення кримінального судочинства. Новий Кримінальний процесуальний кодекс України не тільки приніс демократичні зміни, але й потребує усунення недоліків поспішного реформування правоохоронної діяльності.

Що стосується науки криміналістики, то на сьогодні можна виділити такі напрямки її розвитку:

1. Врахування останніх досягнень фізико-хімічних наук у розробці криміналістичних методик дослідження різноманітних об'єктів та пристосування їх до потреб криміналістичної діяльності з метою забезпечення достовірності та надійного зберігання інформації про сліди.

2. Використання криміналістичних знань на різних стадіях кримінального процесу. Це питання особливо актуально у зв'язку з необхідністю збалансування кримінально-процесуального механізму відповідно до міжнародних стандартів.

3. Поповнення криміналістичних обліків такими новими видами, як фіксація райдужної сітчатки ока, автоматизоване розпізнавання людини за зображенням її особи, рентгенограма тулуба й геномні портрети. Вказані сучасні реєстраційні технології дозволяють не лише обліковувати злочинців за широким колом внутрішніх і зовнішніх ознак, але й використовувати останні в системах контролю та безпеки стадіонів, вокзалів, аеропортів тощо.

4. Розробка криміналістичних рекомендацій із розслідування окремих видів злочинів. Кіберзагрози та кіберзлочини ставлять перед криміналістикою завдання постійного вдосконалення наявних і розробки нових ефективних методик розслідування. Зокрема, злочини проти конфіденційності, цілісності та доступності комп'ютерних даних; злочини, безпосередньо пов'язані із використанням комп'ютерних і телекомунікаційних засобів; злочини, пов'язані з інформаційними базами.

5. Подальші наукові дослідження таких криміналістичних понять, як стратегія, тактика, технологія та розмежування їх сутності.

Потребують також подальших наукових досліджень криміналістичні засоби та методи протидії корупційній і транснаціональній злочинності та злочинам у сфері інтелектуальної власності. Слід відзначити, що у зв'язку з подіями в Криму та на сході України перед криміналістами гостро постало завдання щодо розробки ефективних методик розслідування злочинів проти основ національної безпеки України.

Отже, науки кримінального процесуального права та криміналістики повинні своєчасно відгукуватися на потреби слідчої та судової практики, постійно вдосконалювати свої засоби та методи для забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування й судового розгляду кримінальних проваджень.

Література:

1. Алексеев О.О. Розслідування окремих видів злочинів : навч. посіб. 2-ге вид. перероб. та доп. / О.О. Алексеев, В.К. Весельський, В.В. Пясковський - К. : "Центр учбової літератури", 2014. - 320 с
2. Бахин В.П. Криминалистическая методика : Лекция / В.П. Бахин. - Киев, 1999. - 35 с.
3. Бахин В.П. Понятие, сущность и содержание криминалистической тактики : [лекция для студ. и слушат. юрид. вузов] / В. П. Бахин. - К. : Нац. акад. внутр. дел Украины, 1999. - 34 с.
4. Давидова О.О. Криміналістичні дослідження матеріалів, речовин та виробів : [курс лекцій] / О.О. Давидова. - К. : КНТ, 2008. - 340 с.
5. Іщенко А.В. Методологічні проблеми криміналістичних наукових досліджень : [монографія] / А.В. Іщенко ; за ред. ЛН Красюка. - К. : Нац. акад. внутр. справ України, 2003. - 359 с.

УДК 37.04.053

Юридичні науки

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ДОВІРИ ДО СУДОВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

*Харченко Л.Ф.,
студентка факультету право
Ірпінський державний коледж
економіки та права
м. Ірпінь, Україна*

Необхідність системного реформування української судової системи сьогодні є однією з найважливіших потреб держави. Розуміння такої необхідності присутнє в нашому суспільстві, оскільки справедливий суд, основа забезпечення прав і свобод громадян.

Питанню ефективності судової системи України та підвищення до неї довіри, присвячені праці вітчизняних вчених, серед яких: Д. Притика, В. Татьков, Я. Романюк, І. Коліушко, В. Маляренко та ін.

Зважаючи на те, що судочинство здійснюється винятково судами, важливим завданням судової системи є питання моніторингу їх діяльності, діагностика проблем, притаманних даній сфері, пошуку шляхів їх вирішення та вдосконалення функціонування судової влади в Україні.

Довіра представляє собою неформальний соціальний інститут, що передбачає очікування певних рішень, вчинків, поведінки від сторін взаємодії, що впливають на рішення, якими керуються суб'єкти соціальних відносин. Високий рівень довіри до владних інституцій робить їх легітимними, працездатними і, навпаки, низький рівень довіри до владних інституцій знижує їх соціальну значимість[1,с.57].

Судова влада є найважливішою самостійною структурною складовою державної влади України, яка обумовлена вагомістю її соціальної ролі та специфічними функціями. Важливим завданням реформування судової гілки влади в Україні є спрямування та реформування правової системи щодо забезпечення становлення національного суду як незалежної і самостійної галузі влади, що захищатиме порушені права та інтереси громадян[2].

Аналіз поточної ситуації у галузі правосуддя зазначається про те, що минулі спроби реформувати судову систему не вирішили ключових проблем, що підривають довіру до судової влади та послаблюють її як самостійну складову державної влади, серед них можна виділити:

- проблема недовіри суспільства до судової влади та сприйняття суду проблема комплексного спрямування;
- залежність судової влади та суддів;
- питання відповідальності суддів, міжнародні норми вимагають чітких та конкретних підстав і порядку суддівської відповідальності, оскільки вони є розмитими та неконкретними[3].

З метою дослідження ставлення громадян України до судової влади, оцінки ними різних аспектів діяльності судів, було визначено рівень відповідної довіри.

Більшість (55,0%) громадян України отримують інформацію про діяльність українських судів лише із засобів масової інформації. 22,8%

поєднують інформацію, отриману із досвіду своїх родичів, друзів та знайомих, з інформацією, отриманою із ЗМІ, 10,3% поєднують власний досвід з інформацією, отриманою із досвіду своїх родичів, друзів та знайомих, та інформацією, отриманою із ЗМІ. І лише 3,0% судять про діяльність судів на основі лише власного досвіду та досвіду своїх родичів, друзів і знайомих, а 1,3% — лише з власного досвіду.

Серед тих, хто брав участь у розгляді судових справ як позивач, відповідач, обвинувачений чи потерпілий, 41,7% відповіли, що рішення суду було на їх користь, 22,8% — на користь супротивної сторони, 15,5% — що воно було компромісним, 22,1% — що суд не виніс жодного рішення.

Серед тих, хто брав участь у розгляді судових справ як позивач, відповідач, обвинувачений, потерпілий, свідок чи експерт, 53,4% відповіли, що рішення суду було законним і справедливим, 21,0% не вважають його законним і справедливим (ще 14,2% не відоме це рішення, а 12,8% зазначили, що їм важко відповісти на це питання)[5].

Цікавим показником довіри до судової влади, є оцінка в розрізі інших державних органів влади.

Рис. 1 Рівень довіри громадян до державних і суспільних інституцій в 2019 р[5].

Лише 22,0% опитаних за загальнонаціональною вибіркою вважають, що сьогодні судді в Україні є повністю або в цілому незалежними, тоді як протилежної точки зору дотримуються 67,3% опитаних. Навіть серед тих респондентів, які позитивно ставляться до судової реформи, лише 38,6% вважають, що судді в Україні є незалежними, а 53,4% не згодні з цим.

Відповідь	Захід	Центр	Південь	Схід	Північ	Київ	Всього
Зовсім не довіряю	31%	28%	29%	27%	31%	27%	29%
Скоріше не довіряю	27%	26%	32%	42%	26%	34%	30%
Нейтрально (і довіряю, і не довіряю)	16%	26%	21%	20%	19%	23%	21%
Скоріше довіряю	18%	12%	12%	7%	14%	10%	13%
Повністю довіряю	6%	3%	2%	0%	4%	3%	3%
Важко відповісти	2%	4%	4%	3%	6%	3%	3%
Відмова від відповіді	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
TOTAL	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Рис. 2 Рівень довіри до судової влади в Україні в 2019 році[5].

Серед тих, хто вважає, що сьогодні судді є незалежними, порівняно з тими, хто дотримується протилежної точки зору, меншою є частка тих, хто виступає за обрання суддів громадянами (відповідно 24,5% і 34,4%), і більшою є частка тих, хто виступає за їх призначення Вищою радою правосуддя (відповідно 34,8% і 28,8%) та Президентом (відповідно 7,0% і 2,2%).

Частка тих, хто виступає за обрання суддів громадянами, помітно вища серед респондентів, які негативно ставляться до судової реформи, порівняно з тими, хто ставиться позитивно (відповідно 38,3% і 21,7%). Ті, хто негативно ставляться до судової реформи, рідше виступають за призначення суддів Вищою радою правосуддя (відповідно 25,5% і 44,1%)[5].

Основними напрямками для підвищення довіри громадян до судової влади мають стати:

- удосконалення системи нагляду за дотриманням етичних та дисциплінарних норм, включаючи посилення гарантій проти неналежного втручання в незалежну діяльність суддів шляхом кращої організації розподілу

справ, використання систем електронного правосуддя, а також механізмів внутрішнього та зовнішнього нагляду;

- створення та забезпечення належного функціонування підрозділів зі стратегічного планування та законодавчих питань, питань бюджету та фінансового управління, виконавчих підрозділів управління якістю та ефективністю правосуддя на оперативному рівні;

- вдосконалення правил та порядку призначень, переведень на інші посади (до інших судів) та призначень на вищі посади на основі зазначеної політики та удосконалених методик, розробка пропозицій щодо відповідних змін до законодавства[4].

Отже, підвищення рівня довіри до судової влади, має стати ключовим показником ефективності судової реформи в Україні, оскільки забезпечення прав і свобод громадян, є основоположним чинником діяльності демократичної країни.

Література:

1. Коліушко І. Пріоритети судової реформи на сучасному етапі / І. Коліушко Р. Куйбіда // Право України [Текст]. — 2010. — № 5. — с. 55—63.
2. Турлакова А.С. Природа сучасної інституційної корупції. Соціальна економіка. 2016. № 2. с. 54—60
3. Зеленько Г.І. Довіра до суспільно-політичних інститутів в Україні і наслідки її дефіциту для країни. *Studia Politologica Ucraino-Polona*. 2018. Вип. 8. с. 108—118
4. Стратегія розвитку судової системи в Україні на 2015 - 2020 роки/Електронний ресурс/Режим доступу: <https://minjust.gov.ua>
5. Електронний ресурс/Режим доступу: <http://razumkov.org.ua>

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

Швалюк А.М.,

*студентка юридичного інституту
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна*

Ключові слова: авторське право, комерціалізація, інтелектуальна власність, науково-технічна галузь.

На сучасному етапі в Україні питання правового захисту та правового регулювання комерціалізації об'єктів авторського права знаходиться на рівні становлення та теоретичного обґрунтування. Реальних правових механізмів, які б забезпечували реалізацію об'єктів інтелектуальної власності, зокрема, авторського права, на жаль, немає. Загалом, науково-технічна галузь та її правове регулювання в Україні наразі залишається однією з найбільших проблем у реалізації цих норм.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблемі правового регулювання комерціалізації об'єктів авторського права як частині інтелектуальної власності присвячена значна кількість досліджень. Окремі аспекти комерціалізації об'єктів авторського права досліджувались правниками: О. П. Орлюк, І.І. Дахно, В. Кунцевич, О.Д. Святоцький та ін. [6]. На сучасному етапі правове регулювання авторських прав та реалізації (комерціалізації) їх об'єктів забезпечується Законом України «Про авторське право та суміжні права» [1], покликаним охороняти майнові та немайнові права авторів та їх правонаступників, Законом України «Про професійних творчих працівників та творчі спілки» [2], який визначає правовий статус професійних творчих працівників, встановлює правові, соціальні, економічні та організаційні засади діяльності творчих спілок у галузі культури та мистецтва [5, с.42] та окремими нормами Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) [3]. Проте, на сьогодні розгляд окремих аспектів даної теми та конкретно

даного питання не набув широких масштабів у вітчизняній правовій науці. Разом з тим, не існує спеціального комплексного дослідження по даній проблемі, що має негативне значення для її розгляду.

Метою статті є дослідження та аналіз проблем ефективності правового регулювання комерціалізації об'єктів авторського права в Україні.

Найбільш вагомими складнощами на практиці пов'язані саме зі сферою та процесом формування відносин щодо комерційного використання об'єктів авторського права, оскільки саме від позитивного результату залежить висока вірогідність отримання очікуваних результатів інвестиційної та інноваційної діяльності на кінцевому етапі.

У вітчизняному законодавстві відсутнє чітке визначення поняття комерціалізації інтелектуальної власності. Тому, у правовому аспекті розгляд комерціалізації інтелектуальної власності (у тому числі об'єктів авторського права) та формування даної дефініції може виглядати наступним чином: це система правових відносин, яка спрямована на забезпечення умов для сприйняття цих прав як товарів і отримання правовласниками прибутку від їх використання іншими особами (користувачами результатів інтелектуальної діяльності) [6, с.39-40].

Для ефективної реалізації комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності необхідно подолати проблеми, які вповільнюють процеси формування та реалізації (комерціалізації) науково-технічного продукту та вирішити проблеми правового регулювання.

Аналіз проблем комерціалізації об'єктів авторського права та визначення ключових недоліків, дають підстави для визначення основних проблемних аспектів у сфері правового регулювання комерціалізації об'єктів авторського права: відсутності чітких механізмів нормативно-правового регулювання, а саме кодифікації законодавства (передбачається можливість створення та затвердження Кодексу про інтелектуальну власність). Також проблемою щодо об'єктів авторського права є відсутність чіткого і вичерпного їх переліку. Аналіз об'єктів авторського права надає можливість стверджувати, що їх базисною основою є твір як результат творчої діяльності, що виражений в об'єктивній формі і підлягає правовій охороні.

Стаття 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права» визначила об'єкти авторського права. Проте, у ст. 433 ЦК України [3] встановлено дещо інший перелік, а той, що визначений спеціальним законом, не приводиться у відповідність з ним. Вважаємо, що цей закон повинен бути приведений у відповідність із ЦК України [3], як це і передбачено його ст. 4.

Варто зауважити, що об'єкти авторського права майже нічого не вартують без їх комерціалізації. Ціллю комерціалізації є отримання прибутку за рахунок використання авторських прав у своїй діяльності і продажу або передачі прав на їх використання іншим юридичним або фізичним особам. Комерціалізація авторських прав є взаємовигідною (комерційною) дією всіх учасників процесу перетворення результатів інтелектуальної роботи в товарний продукт. Існує три основних способи комерціалізації об'єктів авторського права, серед яких: використання об'єктів авторського права в своїй діяльності (виробництві); включення прав на авторське право в статутний капітал підприємства; передача (продаж) прав на авторське право [7, с. 575-576].

Законодавець не поділяє угоди про відчуження прав інтелектуальної власності відповідно до об'єктів прав інтелектуальної власності, до яких вони належать. У зв'язку з цим список типів угод не містить угод про авторське право як особливого типу угод цивільного права, що регулюють створення та використання авторських прав.

З огляду на ці правові позиції по використанню авторського права в ділових умовах, тобто з точки зору комерційного використання результатів інтелектуальної діяльності, стає зрозумілою складність проблеми комерціалізації на рівні правових відносин, що виникають при розробці договірних документів між суб'єктами договірних об'єктів взаємин.

Найважливішими напрямками вирішення цих проблем є: подальша трансформація внутрішнього законодавства в сфері інтелектуальної власності з урахуванням кращих міжнародних практик, її гармонізація з міжнародними нормами і стандартами (включаючи авторське право), вдосконалення національної системи захисту і захисту авторських прав з урахуванням міжнародно визнаних

норм і принципів для впровадження ефективного механізму реалізації цих стандартів і запобіганню несанкціонованому використанню авторських прав; створення необхідних передумов для функціонування цивілізованого ринку об'єктів авторського права, впровадження ефективного механізму комерціалізації об'єктів авторського права і нормативно-правове забезпечення оцінки вартості нематеріальних активів; інтенсифікація процесів створення неурядових організацій по захисту прав інтелектуальної власності, просування громадських ініціатив правовласників, зацікавлених в захисті їх прав, формування правової культури серед населення, повагу прав на інтелектуальну власність загалом і авторське право зокрема [4, с. 131].

Як підсумок, необхідно зазначити, що проблеми ефективності правового регулювання комерціалізації об'єктів авторського права в Україні є нагальними у законодавчому та виконавчому полі та потребують якомога швидшого вирішення.

Як видно, означена проблема є складною, але на сьогодні недостатньо дослідженою. Окремі її аспекти потребують більш детального та ґрунтовного дослідження.

Література:

1. Про авторське право та суміжні права : Закон України від 23.12.1993 Про професійних творчих працівників та творчі спілки: Закон України від 07.10.1997 № 554/97-ВР. Дата оновлення: 04.11.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 02.03.2020)

2. Цивільний кодекс України : від 16.01.2003 № 435-IV. Дата оновлення: 13.02.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 02.03.2020)

3. Борзенко В. І., Мірошніченко О. Р. Проблеми комерціалізації інтелектуальної власності в Україні. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Сер.: Технічний прогрес та ефективність виробництва. 2014. № 32. С. 128-132

4. Кліпкова О. І. Дослідження та аналіз процесу комерціалізації ідей та результатів інноваційної діяльності в Україні: правовий та економічний аспекти. *Технологический аудит и резервы производства*. 2016. № 1(3). С. 41-45

5. Майданик Л. Поняття та механізм комерціалізації інтелектуальної власності. *Юридична Україна*. 2014. № 7. С. 39-45

6. Рошук М.В. Об'єкти авторського права та його комерціалізація. *Аеро-2014. Повітряне і космічне право: Всеукраїнська конференція молодих учених і студентів*, Київ, НАУ, 20 листопада 2014 р.: тези доп. К., 2014. С. 574-576

УДК 346

Юридичні науки

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ В УКРАЇНІ

Шишка М.В.,

*студентка юридичного інституту
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна*

Система ринку природного газу України, незважаючи на своє вигідне географічне розташування, в останні роки все частіше стає об'єктом впливу політичних факторів, що призводить до значного скорочення обсягів транспортування природного газу та втрати нею ринкових позицій. Дослідження глобальних тенденцій ринку газу, пошук проблем, внутрішніх загроз і викликів є одним зі шляхів подолання наявних проблем функціонування газотранспортної системи України та пошуку ефективних напрямів її розвитку.

При цьому, варто зазначити, що Нафтогазовий сектор є основою стабільного розвитку економіки, адже забезпечує належне функціонування всіх інших галузей та задовольняє потреби населення в енергоресурсах, що підкреслює важливість досліджень у цій сфері.

Варто погодитись з С.О. Корінним у тому, що нафтогазовий сектор є стратегічно важливим для економіки України, а виявлення базових проблем серед усієї сукупності та пошук перспективних напрямів їх вирішення є сьогодні ключовими завданнями. Дійсно, особливий акцент необхідно зробити

на дослідженні питань підвищення ефективності функціонування підприємств нафтогазового сектору та створення передумов для стимулювання процесів модернізації через активізацію інвестицій у цю галузь [1, с. 37].

Серед викликів та загроз функціонуванню газотранспортній системі України можна виділити загальносвітові тенденції, а саме:

- зниження світового споживання природного газу. За даними щорічного статистичного огляду британської компанії British Petroleum світове споживання природного газу зросло тільки на 0,4%;
- сповільнення темпів видобутку природного газу. Світовий видобуток газу зріс на 1,6%;
- зниження обсягів постачання природного газу трубопроводами. Постачання газу трубопроводами знизилося на 6,2% порівняно з попереднім періодом;
- зростання обсягів транспортування скрапленого природного газу. Зокрема, обсяги світової торгівлі скрапленим газом зросли на 2,4%, частка обсягів скрапленого природного газу у світовій торгівлі газом зросла до 33,4% [2].

Таким чином, дослідження тенденцій на світовому ринку газу свідчать про уповільнення попиту на природний газ та скорочення міжнародної торгівлі газом. А.Ю. Сменьковський переконаний, що це викликано переважно геополітичними конфліктами, економічним спадом в Європі, Росії та інших країнах, теплими погодними умовам [3, с. 24].

Щодо внутрішнього стану газового сектору України, то матеріали досліджень указують на значне зниження обсягів споживання природного газу і на зниження обсягів видобутку газу. Незважаючи на зниження обсягів дефіциту газу, коефіцієнт енергетичної залежності країни є досить високим - 42,98% [4, с. 51].

Розв'язання проблеми енергетичної залежності України полягає, насамперед, у:

- стимулюванні розвитку газовидобувної галузі;
- масштабному розгортанні проектів із видобування нетрадиційного газу;

- розробленні та впровадженні інноваційних технологій у сферах геологорозвідки, видобування, транспортування газу;
- ефективному управлінні трансформаційними процесами в газовій галузі [5, с.7–8].

У контексті забезпечення успішної євроінтеграції вітчизняного газового ринку фахівці вважають, що найбільш оптимальним є сценарій інтеграції енергетичної інфраструктури України в європейський енергетичний простір – через регіональну енергетичну платформу центрально-східної Європи (на базі Вишеградської групи (V4)), у рамках якої достатньо ефективно відбувається розвиток низки проєктів, що фінансово підтримуються Європейською комісією для зменшення ступеня залежності країн регіону від енергетичних поставок зі сходу, підвищення рівня енергетичної безпеки через синергію зусиль [6, с. 16–17].

Отже, розвиток ринку природного газу України є пріоритетним напрямом держави в рамках стратегії досягнення енергетичної незалежності. Подальшого дослідження потребують можливі шляхи щодо стимулювання геологорозвідувальних робіт та створення сприятливого інвестиційного клімату в нафто видобувній сфері. Основними напрямками діяльності уряду мають стати: вдосконалення фіскальної політики, валютно-кредитне регулювання та спрощення адміністративних процедур. Суттєво важливими є питання внутрішнього регулювання ринку палива та зменшення його тіньової частини. Системні й комплексні зміни сприятимуть просуванню нафтогазового сектору в правильному напрямі та матимуть позитивні наслідки для всієї економіки України.

Література:

1. Корінний С. О. Проблеми та перспективи України в нафтогазовому секторі / С. О. Корінний, К. М. Коблюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 20(2). С. 37-41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuu-mevcg_2018_20%282%29__10 (Дата звернення 24.02.2020).

2. British Petroleum Statistical Review of World Energy [Electronic resource]. Access mode: [https://www.bp.com/content/dam/bp/pdf/energy-economics/statis-](https://www.bp.com/content/dam/bp/pdf/energy-economics/statis)

tical-review-2015/ bp-statistical-review-of-world-energy-2015-full-report.pdf
(Дата звернення 24.02.2020).

3. Угрозы энергетической безопасности Украины в условиях усиления конкуренции на глобальном и региональном рынках энергетических ресурсов: аналит. доп. / А.Ю. Сменковский, С.Б. Воронцов, С.В. Бегун [и др.]. М.: НИСИ, 2012.- 136 с.

4. Запхляк І. Б. Сучасний стан та проблеми розвитку газотранспортної системи України в контексті євроінтеграційних процесів. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2017. №8. С. 47-52

5. Крижанівський Є.І. Техніко-економічні аспекти транспортування природного газу із морських родовищ / Є.І. Крижанівський, О.Г. Дзьоба, А.П. Джус //Науковий вісник іФнтунГ. – 2013. № 2(35). с. 7–15.

6. Нова енергетична стратегія України: безпека, енергоефективність, конкуренція (проект) URL: : <http://mre.kmu.gov.ua> (Дата звернення 24.02.2020).

